

Εγχειρίδιο για τη Δημιουργία Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών

των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών
που υποστηρίζουν την προστασία των
προσφύγων στην
Ευρώπη

GREEK
COUNCIL
FOR
REFUGEES

CENTRE
FOR PEACE
STUDIES

CYPRUS
REFUGEE
COUNCIL

Dutch Council for
Refugees

aditus
accessing rights

www.pogoriscabi.ro

Το παρόν εγχειρίδιο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+
Care to Include (2024-2027), που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Νοέμβριος 2025 ©[Caring to Include](#)

Πίνακας Περιεχομένων

1.	Εισαγωγή	3
1.1	Σκοπός του εγχειριδίου.....	3
1.2	Γιατί μια κοινότητα πρακτικής;.....	3
1.3	Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτό το εγχειρίδιο.....	4
2.	Φάση 1 – Προετοιμασία	5
2.1	Αποσαφήνιση του σκοπού και της προστιθέμενης αξίας.....	5
2.2	Προσδιορισμός βασικών εταίρων.....	6
2.3	Αξιολόγηση του πλαισίου.....	6
3.	Φάση 2 – Σχεδιασμός	7
3.1	Ανάπτυξη πλαισίου.....	7
3.2	Σχεδιασμός για τη συμπερίληψη.....	8
3.3	Σχεδιασμός για τη βιωσιμότητα.....	9
4.	Φάση 3 – Έναρξη λειτουργίας της Κοινότητας Πρακτικής	10
4.1	Δημιουργία κοινής ταυτότητας.....	10
4.2	Δημιουργία επικοινωνιακής υποδομής.....	10
4.3	Διοργάνωση της εναρκτήριας συνάντησης.....	11
5.	Φάση 4 – Διευκόλυνση και οικοδόμηση της Κοινότητας Πρακτικής	12
5.1	Διατήρηση της ενεργού συμμετοχής.....	12
5.2	Προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων.....	12
5.3	Προώθηση της υποστήριξης μεταξύ ομοτίμων.....	13
6.	Φάση 5 – Μάθηση και ανάπτυξη της Κοινότητας Πρακτικής	15
6.1	Παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου.....	15
6.2	Αξιολόγηση της λειτουργίας της Κοινότητας Πρακτικής.....	15
6.3	Διεύρυνση της συμμετοχής και της ένταξης.....	16
6.4	Ενίσχυση της προβολής και της χρηματοδότησης.....	17
7.	Συμπέρασμα και πρόσκληση	19
	Επικοινωνία.....	19
	Παράρτημα 1: Παράδειγμα πλαισίου Caring to Include.....	20
	Παράρτημα 2 Παράδειγμα σχεδίου Συμπερίληψης Caring to Include.....	27
	Παράρτημα 3: Παράδειγμα Σχεδίου Βιωσιμότητας Caring to Include.....	35

1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός του εγχειριδίου

Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί έναν πρακτικό οδηγό για οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) σε όλη την Ευρώπη, οι οποίες επιθυμούν να δημιουργήσουν μια Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών (Community of Practice – ΚΑΠ), με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας, την ανταλλαγή γνώσεων και τον συλλογικό αντίκτυπο. Αναπτύχθηκε με βάση την εμπειρία της ΚΑΠ του έργου *Caring to Include*, η οποία δημιουργήθηκε από μια ομάδα οργανώσεων που υποστηρίζουν πρόσφυγες στην Ευρώπη. Ωστόσο, οι κατευθυντήριες αρχές του μπορούν να φανούν χρήσιμες σε ένα ευρύτερο φάσμα οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Απευθύνεται σε επαγγελματίες του πεδίου, διαχειριστές προγραμμάτων, συντονιστές, στελέχη και σε οποιονδήποτε επιθυμεί να ξεκινήσει ή να συντονίσει μια ΚΑΠ στον δικό του θεματικό ή γεωγραφικό τομέα.

Γιατί Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών των οργανώσεων ;

Η προστασία των προσφύγων στην Ευρώπη είναι σύνθετη και μεταβάλλεται συνεχώς. Οι οργανώσεις συχνά έρχονται αντιμέτωπες με αυξημένη πίεση, εξαιτίας εχθρικών πολιτικών συνθηκών, έντονου φόρτου εργασίας, οργανωτικής αστάθειας, λόγω περικοπών χρηματοδότησης και υψηλής συναισθηματικής επιβάρυνσης, που οδηγεί σε επαγγελματική εξουθένωση (burnout) του προσωπικού. Σε αυτό το απαιτητικό πλαίσιο, ο διαθέσιμος χώρος και χρόνος για μάθηση είναι περιορισμένος και οι καλές πρακτικές παραμένουν δεν ανταλλάσσονται. Επιπλέον, υπάρχουν κενά μεταξύ της πολιτικής και της πραγματικότητας στο πεδίο.

Η ανταλλαγή γνώσεων συμβάλλει στην ενίσχυση των ικανοτήτων του προσωπικού και στη δημιουργία ανθεκτικών ΟΚΠ που μπορούν να επιτελούν καλύτερα την αποστολή τους για την υποστήριξη και προστασία των προσφύγων. Μια ΚΑΠ αποτελεί μια αποδεδειγμένη μέθοδο για την οργάνωση αυτής της διαδικασίας με δομημένο τρόπο, βασισμένη στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης που εισήγαγαν οι Lave και Wenger (1991), οι οποίοι τόνισαν ότι η μάθηση πραγματοποιείται μέσω της συμμετοχής σε κοινωνικά πλαίσια. Ο Wenger (1998) ανέπτυξε περαιτέρω την ιδέα, ορίζοντας τις ΚΑΠ ως ομάδες ανθρώπων που μοιράζονται ένα κοινό ενδιαφέρον ή πάθος και εμβαθύνουν τη γνώση τους μέσω συνεχούς αλληλεπίδρασης.

Για τις ΟΚΠ που υποστηρίζουν πρόσφυγες, μια ΚΑΠ μπορεί να:

- Δημιουργήσει **ασφαλείς χώρους μάθησης** για ανταλλαγή απόψεων και αναστοχασμό.
- Ενισχύσει την **υποστήριξη μεταξύ επαγγελματιών** και την ευημερία του προσωπικού.
- Βελτιώσει την **ποιότητα και τη συνοχή των υπηρεσιών**.

- Ενισχύσει την **συνηγορία** (advocacy) και την **παραγωγή γνώσης**.

Μέσω της συνεχούς αλληλεπίδρασης, τα μέλη μιας ΚΑΠ μοιράζονται τόσο πρακτικές γνώσεις όσο και άρρητη/σιωπηρή γνώση (tacit knowledge). Η έκθεση σε διαφορετικές οπτικές ενισχύει την καινοτομία, ενώ η συλλογική μάθηση συμβάλλει στη βελτίωση των πρακτικών μεταξύ των οργανώσεων. Αυτό το απαιτητικό πλαίσιο, διασφαλίζει ότι η γνώση όχι μόνο ανταλλάσσεται, αλλά και εφαρμόζεται, καθιστώντας έτσι δυνατή την πραγματική αλλαγή στον τομέα.

Παρόλο που ο βασικός της σκοπός είναι η ανταλλαγή γνώσεων, μια ΚΑΠ συχνά γίνεται πολύ περισσότερα από αυτό: ένας χώρος αλληλεγγύης όπου οι άνθρωποι αισθάνονται συνδεδεμένοι και υποστηριζόμενοι, γεγονός που τους βοηθά να διατηρούν την ελπίδα και να συνεχίζουν το έργο τους.

1.2 Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτό το εγχειρίδιο

Το εγχειρίδιο ακολουθεί έξι φάσεις ανάπτυξης:

1. **Προετοιμασία** - Καθορισμός του σκοπού και των εταίρων
2. **Σχεδιασμός** - Διαμόρφωση της δομής και των αρχών
3. **Έναρξη** - Σύσταση της ΚΑΠ και ενεργοποίηση των μελών
4. **Διευκόλυνση** - Διατήρηση της συμμετοχής και της μάθησης
5. **Μάθηση και ανάπτυξη** - Αξιολόγηση της προόδου και διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας

Τα Παραρτήματα περιλαμβάνουν υποδειγματικά έγγραφα από την ΚΑΠ του Caring to Include. Τα παραρτήματα αυτά παρουσιάζουν πώς μπορούν να είναι στην πράξη τα δομικά στοιχεία μιας ΚΑΠ και περιλαμβάνουν ένα Πλαίσιο (Παράρτημα 1), ένα Σχέδιο Ένταξης (Παράρτημα 2) και ένα Σχέδιο Βιωσιμότητας (Παράρτημα 3).

Το παρόν εγχειρίδιο βασίζεται στις εμπειρίες από την πραγματική εφαρμογή του Caring to Include και αποσκοπεί στο να εμπνεύσει και να υποστηρίξει τη δημιουργία και άλλων ΚΑΠ, με απώτερο στόχο την ενίσχυση και τη βελτίωση της δομημένης ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των ΟΚΠ, καθώς και την ενδυνάμωση της ανθεκτικότητάς τους στο σημερινό περιβάλλον αυξημένων πιέσεων. Οι αναγνώστες ενθαρρύνονται να αντιγράψουν, να προσαρμόσουν και να χρησιμοποιήσουν το περιεχόμενο προς όφελός τους.

2. Φάση 1 – Προετοιμασία

2.1 Αποσαφήνιση του σκοπού και της προστιθέμενης αξίας

Η αποσαφήνιση του σκοπού και της αξίας που προσφέρει μιας Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών (ΚΑΠ) διασφαλίζει ότι τα μέλη κατανοούν γιατί υπάρχει η ομάδα και τι θα αποκομίσουν από τη συμμετοχή τους. Βοηθά στην εστίαση των συζητήσεων, στην ευθυγράμμιση των δραστηριοτήτων με κοινούς στόχους και στη διατήρηση της ενεργού συμμετοχής των μελών. Ένας σαφής σκοπός και μια σαφής προστιθέμενη αξία καθοδηγούν επίσης τη λήψη αποφάσεων και παρέχουν σημεία αναφοράς για την αξιολόγηση του αντίκτυπου της ΚΑΠ.

Ξεκινήστε απαντώντας σε τρεις βασικές ερωτήσεις:

- Ποια κοινή πρόκληση ή ευκαιρία μας συνδέει;
- Πώς μπορεί η συλλογική μάθηση να βελτιώσει το έργο μας με και για τους πρόσφυγες;
- Ποια είναι η συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία για τους συμμετέχοντες;

Παραδείγματα σχετικών θεματικών μιας ΚΑΠ στον τομέα της προστασίας των προσφύγων είναι: η ψυχική υγεία και η φροντίδα με προσέγγιση βασισμένη στην ευαισθητοποίηση για το τραύμα (trauma-informed care), οι συμπληρωματικές οδοί, η αλλαγή του δημόσιου αφηγήματος, η ενίσχυση οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων, η ψηφιοποίηση της παροχής υπηρεσιών, η συρρίκνωση του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών, η ένταξη και η συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

Λίστα ελέγχου για τον καθορισμό του σκοπού της ΚΑΠ σας:

- Σαφής θεματική εστίαση
- Σύνδεση με υφιστάμενες προτεραιότητες των οργανώσεων
- Καθορισμένη προστιθέμενη αξία για τους συμμετέχοντες
- Διατυπωμένο μακροπρόθεσμο όραμα

Συμβουλή: χρησιμοποιήστε ένα ψηφιακό ερωτηματολόγιο για να διερευνήσετε τις προτεραιότητες των συναδέλφων και των συνεργαζόμενων οργανώσεων, για παράδειγμα τη λειτουργία Forms στο Teams.

2.2 Προσδιορισμός βασικών εταίρων

Ο προσδιορισμός των βασικών εταίρων περιλαμβάνει την ευθυγράμμιση του σκοπού της ΚΑΠ με ενδιαφερόμενα μέρη που διαθέτουν τεχνογνωσία, ενδιαφέρον, ικανότητα και συμπληρωματικές οπτικές. Ο στόχος είναι η δημιουργία μιας αφοσιωμένης, ποικιλόμορφης και συνεργατικής βάσης που μπορεί να προωθήσει την ανταλλαγή γνώσεων και της επίδρασης.

Μια ΚΑΠ αναπτύσσεται από μια μικρή κεντρική ομάδα, αποτελούμενη ιδανικά από 4–7 δεσμευμένες οργανώσεις, οι οποίες συνδιαμορφώνουν και πιλοτικά υλοποιούν την πρωτοβουλία.

Λίστα ελέγχου για τον προσδιορισμό των βασικών εταίρων σας:

- Γεωγραφική ποικιλομορφία (διαφορετικές χώρες της ΕΕ)
- Ισορροπία μεταξύ μεγάλων και μικρών οργανώσεων
- Συμπερίληψη βιωμένης εμπειρίας μέσω ατόμων και/ή πρωτοβουλιών με ηγεσία προσφύγων
- Συμπληρωματική τεχνογνωσία (ανάλογα με τη θεματική)

2.3 Αξιολόγηση του πλαισίου

Η ανάλυση του πλαισίου πριν από τη δημιουργία μιας ΚΑΠ διασφαλίζει ότι η ΚΑΠ ανταποκρίνεται σε πραγματικές προκλήσεις και κενά γνώσης που αντιμετωπίζουν τα μέλη της. Συμβάλλει στη βελτίωση της αποσαφήνισης του σκοπού, στην αξιοποίηση ευκαιριών και στην αποφυγή επικαλύψεων. Αποτελεί ένα κρίσιμο βήμα για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, του αντίκτυπου και της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της ΚΑΠ.

Κατάλογος ελέγχου για τη διεξαγωγή ανάλυσης πλαισίου:

- Υπάρχοντα δίκτυα ή κοινά μέτωπα που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη θεματική
- Κενά στην ανταλλαγή και στη συνεργασία
- Διαθέσιμη χρηματοδότηση
- Άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς που μπορούν να υποστηρίξουν (θεσμική υποστήριξη, τεχνογνωσία)

Συμβουλή: Μπορείτε να πραγματοποιήσετε μια ανάλυση SWOT για να διερευνήσετε τα εσωτερικά πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και προκλήσεις. Δείτε για παράδειγμα: SWOT [Analysis With SWOT Templates and Examples!](#)

3. Φάση 2 – Σχεδιασμός

3.1 Ανάπτυξη πλαισίου

Η ανάπτυξη ενός πλαισίου για μια Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών (ΚΑΠ) πρέπει να παρέχει σαφήνεια σχετικά με τη δομή και τις αξίες της, διασφαλίζοντας ότι οι δραστηριότητες οργανώνονται και συμβαδίζουν με βασικές αρχές στις οποίες δεσμεύονται όλα τα μέλη. Η ύπαρξη κοινής και σαφούς κατανόησης βοηθά τα μέλη να συμμετέχουν ουσιαστικά, υποστηρίζει την παρακολούθηση της προόδου και καθοδηγεί τη λήψη αποφάσεων. Ένα σαφές πλαίσιο ενισχύει επίσης τη βιωσιμότητα και τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο της ΚΑΠ.

Ένα πλαίσιο αποτελείται από διάφορα στοιχεία, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους και συγκροτούν από κοινού τη βάση της ΚΑΠ σας. Δείτε το Παράρτημα 1 για το παράδειγμα του Caring to Include.

Λίστα ελέγχου για ένα πλαίσιο:

- Όραμα και στόχοι: τι επιδιώκει να επιτύχει η ΚΑΠ
- Κοινές αξίες, για παράδειγμα συμπερίληψη, αλληλεγγύη, εμπιστοσύνη και ευημερία
- Συμπερίληψη και "διακυβέρνηση"/governance πώς γίνεται κάποιος μέλος, πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις και πώς πραγματοποιείται ο συντονισμός (βλ. σχεδιασμό 3.2 για τη συμπερίληψη)
- Δραστηριότητες και συμμετοχή: τι πρόκειται να κάνουν τα μέλη
- Επικοινωνία: πώς τα μέλη αλληλεπιδρούν και διαδίδουν τη γνώση
- Βιωσιμότητα και αντίκτυπος: πώς πραγματοποιούνται η παρακολούθηση και η αξιολόγηση

Συμβουλή: Διασφαλίστε μια συμμετοχική διαδικασία και επαρκή χρόνο για αναστοχασμό πάνω στο προσχέδιο. Το πλαίσιο αποτελεί τη βάση της ΚΑΠ και πρέπει να υποστηρίζεται από όλα τα μέλη.

Συμβουλή: Διατηρήστε τη "διακυβέρνηση"/governance απλή και συμμετοχική. Μια οριζόντια δομή με εναλλασσόμενη ηγεσία ενθαρρύνει την ανάληψη ευθύνης (ownership) και τη βιωσιμότητα.

Συμβουλή: Συμπεριλάβετε στο πλαίσιο έναν μηχανισμό αναφοράς σε περίπτωση σύγκρουσης, ακατάλληλης συμπεριφοράς ή παρεξήγησης.

3.2 Σχεδιασμός για τη συμπερίληψη

Η συμπερίληψη είναι απαραίτητη για μια ΚΑΠ, καθώς διασφαλίζει διαφορετικές οπτικές, ισότιμη συμμετοχή και αίσθηση του ανήκειν μεταξύ των μελών. Ενισχύει την πλουσιότερη ανταλλαγή γνώσεων, ενθαρρύνει τη συμμετοχή και ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη εντός της κοινότητας. Οι συμπεριληπτικές πρακτικές ενισχύουν επίσης τη νομιμοποίηση και τον συνολικό αντίκτυπο της ΚΑΠ.

Χωρίς σκόπιμο σχεδιασμό, οι ΚΑΠ μπορεί να αναπαράγουν τις δυναμικές ισχύος και τους αποκλεισμούς που υπάρχουν στο ευρύτερο σύστημα. Ιδίως όταν η συμπερίληψη αποτελεί βασική αρχή της ΚΑΠ, συνιστάται η δημιουργία ξεχωριστού σχεδίου συμπερίληψης, με αναλυτικές στρατηγικές. Βλ. Παράρτημα 2 για το παράδειγμα του Caring to Include.

Λίστα ελέγχου για σχέδιο συμπερίληψης:

- Σκοπός και όραμα: τι επιδιώκει να επιτύχει το σχέδιο συμπερίληψης και γιατί
- Αρχές και αξίες: αναφορά στο πλαίσιο και προσθήκη ειδικών αρχών σχετικών με τη συμπερίληψη, όπως ισότητα, εκπροσώπηση, προσβασιμότητα και ηγεσία με βάση τη βιωμένη εμπειρία
- Συμπεριληπτική ιδιότητα μέλους και συμμετοχή: κριτήρια και μηχανισμοί υποστήριξης για τα μέλη
- Ηγεσία με βάση τη βιωμένη εμπειρία: πώς διασφαλίζεται ότι οι φωνές των ατόμων με βιωμένη εμπειρία ακούγονται
- Προσβάσιμες μορφές και εργαλεία: μέθοδοι ενίσχυσης της προσβασιμότητας, για παράδειγμα πολύγλωσσες πρακτικές, κοινόχρηστοι φάκελοι, διαμόρφωση ημερήσιας διάταξης, διαφάνεια και προγραμματισμός
- "Διακυβέρνηση"/governance και λογοδοσία: ανάδειξη μεθόδων για την ενίσχυση της συμπερίληψης σε ευθυγράμμιση με το πλαίσιο
- Κοινοτικοί κανόνες και συμφωνίες: κανόνες που διασφαλίζουν ότι η ΚΑΠ αποτελεί ασφαλή χώρο και τι προβλέπεται σε περίπτωση που κάποιο μέλος δεν συμμορφώνεται με αυτούς
- Παρακολούθηση, αξιολόγηση και μάθηση: δείκτες για την παρακολούθηση της συμπερίληψης και ο χρόνος αξιολόγησής τους
- Αναγνώριση και επιβράβευση: πώς να αναγνωρίζεται και να επιβραβεύεται η επιτυχία των μελών της ΚΑΠ

Συμβουλή: Υποστηρίξτε και διευκολύνετε μια Ομάδα Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group) για να διασφαλιστεί η ηγεσία με βάση τη βιωμένη εμπειρία. Προβλέψτε προϋπολογισμό

για την αποζημίωση των εμπειρογνομόνων βάσει εμπειρίας.

Συμβουλή: Ορίστε έναν «μέντορα» (buddy) σε νέα μέλη για την υποστήριξη της ένταξής τους.

3.3 Σχεδιασμός για τη βιωσιμότητα

Μέρος του σχεδιασμού είναι ο προσδιορισμός του τρόπου με τον οποίο θα διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της ΚΑΠ τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Για την έναρξη λειτουργίας της είναι απαραίτητο να εξευρεθούν οι επιλογές χρηματοδότησης (προγράμματα της ΕΕ, εθνικές επιχορηγήσεις ή ιδιωτικά ιδρύματα) και να προβλεφθούν συνεισφορές σε είδος (χρόνος προσωπικού, χώροι συναντήσεων, διαδικτυακά εργαλεία). Επιπλέον, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ποια οργάνωση θα αναλάβει τον συντονισμό και να επισημοποιηθούν οι συμφωνίες συνεργασίας με τα ιδρυτικά μέλη μέσω ενός σύντομου Μνημονίου Συνεργασίας (MoU).

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη που υποστηρίζουν πρόσφυγες αγωνίζονται να επιβιώσουν. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν είναι μόνο απαραίτητο να υπάρξει δημιουργικότητα, αλλά και να υπάρχει ένα εναλλακτικό σχέδιο (plan B) σε περίπτωση που δεν εξασφαλιστεί χρηματοδότηση. Για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, συνιστάται η εκπόνηση ενός σχεδίου βιωσιμότητας. Βλ. Παράρτημα 3 για παράδειγμα από το Caring to Include.

Λίστα ελέγχου για ένα σχέδιο βιωσιμότητας:

- Χρηματοοικονομική σταθερότητα: πώς μπορεί να εξασφαλιστεί χρηματοδότηση πέραν της ιδρυτικής φάσης
- Λειτουργική σταθερότητα: πώς μπορεί να διασφαλιστεί ότι η ΚΑΠ αποτελεί αξιόπιστο χώρο
- Στρατηγική σταθερότητα: πώς θα διατηρηθεί η εστίαση και η συνάφεια σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον
- Βιωσιμότητα και συμπερίληψη: πώς συνδέονται μεταξύ τους
- Εναλλακτικό σχέδιο: τι πρέπει να γίνει σε περίπτωση που δεν υπάρξει χρηματοδότηση
- Συμπεράσματα, παρακολούθηση και αξιολόγηση: πότε αξιολογείται το παρόν σχέδιο

Συμβουλή: Παρουσιάστε την Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών (ΚΑΠ) στους υπεύθυνους συγκέντρωσης πόρων (fundraisers) των οργανώσεων-μελών και λάβετε την υπόψη κατά τον εντοπισμό νέων χρηματοδοτικών ευκαιριών.

Συμβουλή: Αναδείξτε τα αποτελέσματα και τα εργαλεία που έχουν παραχθεί και κάντε τα ορατά σε δυνητικούς δωρητές. Συνεργαστείτε με στρατηγικά ευρωπαϊκά δίκτυα (όπως το ECRE) για την ενίσχυση της απήχησης και της προβολής.

4. Φάση 3 – Έναρξη λειτουργίας της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών Πλαισίωσης

4.1 Δημιουργία κοινής ταυτότητας

Η δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας για μια ΚΑΠ συμβάλλει στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ των μελών και της εξωτερικής προβολής. Λειτουργεί ως ο κοινωνικός συνδετικός ιστός που ενώνει τα μέλη και επιτρέπει στην ΚΑΠ να λειτουργεί αποτελεσματικά. Η καλλιέργεια αίσθησης συνιδιοκτησίας και η ενίσχυση της προβολής από την αρχή αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας.

Ο συνολικός σκοπός θα πρέπει ιδανικά να αντικατοπτρίζεται στα οπτικά στοιχεία και στη διατύπωση που χρησιμοποιούνται. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναγνωρίζεται η υποστήριξη των χρηματοδοτών που καθιστούν δυνατή τη δημιουργία της ΚΑΠ, για παράδειγμα μέσω της χρήσης των λογοτύπων τους.

Λίστα ελέγχου για τη δημιουργία κοινής ταυτότητας:

- Συνδιαμόρφωση ονομασίας, συνθήματος (tagline) και οπτικής ταυτότητας
- Έκδοση κοινής δήλωσης ή διοργάνωση εκδήλωσης για την παρουσίαση του σκοπού της ΚΑΠ
- Παρουσίαση σε διεθνή, ευρωπαϊκά ή εθνικά φόρουμ (π.χ. ECRE, FRA, UNHCR)
- Πρόβλεψη χώρου για τα λογότυπα των χρηματοδοτών στο οπτικό υλικό

Συμβουλή: Συμπεριλάβετε προϋπολογισμό επικοινωνίας στην πρόταση έργου προς χρηματοδότες, ώστε να διασφαλιστούν πόροι για την ανάπτυξη της οπτικής ταυτότητας.

4.2 Δημιουργία επικοινωνιακής υποδομής

Τα αποτελεσματικά εργαλεία επικοινωνίας είναι απαραίτητα για μια ΚΑΠ, καθώς επιτρέπουν στα μέλη να μοιράζονται γνώσεις, εμπειρίες και καλές πρακτικές αποτελεσματικά, ανεξάρτητα από την τοποθεσία ή τη ζώνη ώρας. Ενισχύουν τη συνεργασία, ενδυναμώνουν τις σχέσεις και διασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες και οι πόροι είναι προσβάσιμοι σε όλα τα μέλη, κάτι που είναι κρίσιμο για τη μάθηση, την καινοτομία και τη διατήρηση μιας ενεργής και συνδεδεμένης κοινότητας.

Λίστα ελέγχου για αποτελεσματική επικοινωνία:

- Κοινόχρηστος χώρος αποθήκευσης αρχείων ή πλατφόρμα για έγγραφα
- Λίστα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας ή διαδικτυακό φόρουμ
- Τακτικές διαδικτυακές συναντήσεις (τουλάχιστον ανά τρίμηνο)
- Ενότητες σε ιστοσελίδα ή υφιστάμενος διαδικτυακός χώρος για δημόσια προβολή

Συμβουλή: Χρησιμοποιήστε τα εργαλεία και τους διαδικτυακούς χώρους των οργανώσεων-μελών που είναι ήδη διαθέσιμοι ώστε να εξοικονομούνται πόροι.

Συμβουλή: Λαμβάνετε υπόψη τις εθνικές αργίες και τις διαφορετικές ζώνες ώρας των μελών της ΚΑΠ κατά τον προγραμματισμό των συνεδριάσεων.

4.3 Διοργάνωση της εναρκτήριας συνάντησης

Η διοργάνωση μιας εναρκτήριας συνάντησης για μια ΚΑΠ είναι σημαντική, καθώς συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός κοινού σκοπού και μιας αίσθησης κοινότητας από την αρχή. Δίνει τη δυνατότητα στα μέλη να γνωριστούν, να αναπτύξουν σχέσεις, να ευθυγραμμιστούν ως προς τους στόχους, να αποσαφηνίσουν τις προσδοκίες και να δημιουργήσουν μια βάση εμπιστοσύνης και ενεργού συμμετοχής που υποστηρίζει τη συνεχή συνεργασία και ανταλλαγή γνώσεων.

Κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας συνάντησης, οι οργανώσεις-μέλη συμφωνούν στις προτεραιότητες του πρώτου έτους, ορίζουν ομάδες εργασίας ή θεματικές ενότητες και προσδιορίζουν τα πρώτα παραδοτέα. Ένα κοινό δείπνο αποτελεί έναν καλό τρόπο εορτασμού της αλληλεγγύης και της συνεργασίας και συμβάλλει στη δημιουργία μιας ισχυρής βάσης για την κοινότητα.

Λίστα ελέγχου για τη διοργάνωση της εναρκτήριας συνάντησης:

- Συμφωνία σχετικά με την διοργανώτρια οργάνωση-μέλος, τις ημερομηνίες και τον τόπο διεξαγωγής
- Ημερήσια διάταξη με χρόνο για ανάπτυξη σχέσεων και συζήτηση στόχων, δραστηριοτήτων και παραδοτέων
- Επαρκείς πόροι για την κάλυψη εξόδων μετακίνησης, διαμονής και κοινών γευμάτων
- Ενσωμάτωση επίσκεψης πεδίου ή εκπαίδευσης για την έμπνευση των οργανώσεων-μελών από την αρχή

Συμβουλή: Δώστε προτεραιότητα στη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου και στην ανάπτυξη σύνδεσης μεταξύ των μελών πριν από την εμβάθυνση σε τεχνικά ζητήματα. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τη γνώση των συμμετεχόντων για να προσδιορίσετε από κοινού τι σημαίνει για αυτούς ένας «ασφαλής χώρος».

5. Φάση 4 – Διευκόλυνση και οικοδόμηση της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών

5.1 Διατήρηση της ενεργού συμμετοχής

Η διατήρηση της ενεργού συμμετοχής των οργανώσεων-μελών σε μια ΚΑΠ είναι σημαντική, καθώς η ενεργή συμμετοχή διασφαλίζει ότι η κοινότητα παραμένει δυναμική, συνεργατική και με ουσιαστικό αντίκτυπο. Η συμμετοχή επιτρέπει στα μέλη να ανταλλάσσουν γνώσεις, να μαθαίνουν το ένα από το άλλο και να εφαρμόζουν καλές πρακτικές, ενισχύοντας τόσο τις επιμέρους οργανώσεις όσο και την ΚΑΠ συνολικά.

Για τη διασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των μελών, καθοριστικό ρόλο έχουν η διευκόλυνση της διαδικασίας και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συμφωνημένων ρόλων και δραστηριοτήτων. Η προβλεψιμότητα και η συνέπεια είναι σημαντικές, ώστε τα μέλη να γνωρίζουν τι να αναμένουν. Αυτό τους επιτρέπει να προγραμματίζουν χρόνο συμμετοχής στο απαιτητικό πρόγραμμά τους.

Λίστα ελέγχου για τη διατήρηση της ενεργού συμμετοχής:

- Προγραμματίζονται τακτικές συναντήσεις με προστιθέμενη αξία για τα μέλη
- Λειτουργούν ενεργές ομάδες εργασίας με συμμετοχή όλων των μελών
- Τα παραδοτέα και οι ενημερώσεις, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών, τεκμηριώνονται και κοινοποιούνται ώστε να διατηρούνται όλα τα μέλη ενήμερα
- Η αίσθηση συνιδιοκτησίας ενισχύεται μέσω κοινής προετοιμασίας και συνδιαμόρφωσης των παραδοτέων

Συμβουλή: Αναθέστε σε όλα τα μέλη ηγετικό ρόλο σε θεματικές υποομάδες και εφαρμόστε εναλλαγή στην προεδρία/φιλοξενία των κύριων συναντήσεων.

Συμβουλή: Πραγματοποιείτε επίσης ατομικές επαφές (check-ins) με τα μέλη, πέρα από τις τακτικές συναντήσεις. Αυτό διασφαλίζει ότι οι συμμετέχοντες μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα και βοηθά στην καλύτερη κατανόηση των αναγκών τους.

5.2 Προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων

Η ενίσχυση της ανταλλαγής γνώσεων είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς ο βασικός σκοπός

μιας ΚΑΠ είναι να επιτρέπει τη μάθηση, τη συνεργασία και την ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των μελών της. Χωρίς ενεργή ανταλλαγή γνώσεων, η κοινότητα χάνει την αξία της ως πλατφόρμα καινοτομίας, επίλυσης προβλημάτων και επαγγελματικής ανάπτυξης.

Τα οφέλη που αποκομίζουν τα μέλη καθορίζονται από την ποιότητα της γνώσης που ανταλλάσσεται. Η γνώση αυτή μπορεί να προέρχεται από τα ίδια τα συμμετέχοντα μέλη, να παράγεται μέσω των ερευνητικών δραστηριοτήτων της ΚΑΠ ή να προσφέρεται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Λίστα ελέγχου για την ενίσχυση της ανταλλαγής γνώσεων:

- Διάθεση χρόνου και χώρου για την πραγματοποίηση έρευνας με στόχο τη συλλογή καλών πρακτικών και μελετών περίπτωσης
- Διευκόλυνση της ανταλλαγής εκπαιδευτικού υλικού ή εργαλείων
- Συνδιαμόρφωση πόρων, όπως κατευθυντήριες οδηγίες ή σημειώματα συνηγορίας (advocacy briefs)
- Πρόσκληση ομιλητών ή εξωτερικών εμπειρογνομώνων

Συμβουλή: Συμπεριλάβετε πόρους για (βιβλιογραφική και/ή επιτόπια) έρευνα σε μια πρόταση έργου για τη χρηματοδότηση μιας ΚΑΠ. Με βάση την έρευνα μπορούν να εντοπιστούν ανάγκες και καλές πρακτικές.

5.3 Προώθηση της υποστήριξης μεταξύ ομοτίμων

Η υποστήριξη μεταξύ ομοτίμων είναι σημαντική, καθώς παρέχει στο προσωπικό και στις οργανώσεις έναν υποστηρικτικό χώρο για την ανταλλαγή εμπειριών, προκλήσεων και λύσεων. Δεδομένου ότι το προσωπικό οργανώσεων που υποστηρίζουν πρόσφυγες συχνά αντιμετωπίζει συναισθηματική εξουθένωση, η αναγνώριση αυτής της πραγματικότητας και η ενσωμάτωση μηχανισμών υποστήριξης μεταξύ ομοτίμων είναι καθοριστικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία της ΚΑΠ και για την εκμάθηση πρακτικών στρατηγικών από συναδέλφους που αντιμετωπίζουν παρόμοιες συνθήκες στην πρώτη γραμμή.

Ο χρόνος και ο χώρος για ενεργή συμμετοχή σε μια ΚΑΠ μπορεί να είναι περιορισμένοι λόγω της έντονης πίεσης που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες στην εργασία τους και των περιορισμένων πόρων. Με βάση την εμπειρία του Caring to Include, συνιστάται να υπάρχει υποστηρικτική στάση και όχι απορριπτική όταν προκύπτουν τέτοιες καταστάσεις. Η ΚΑΠ θα πρέπει να αποτελεί έναν ευχάριστο και ενθαρρυντικό χώρο.

Λίστα ελέγχου για την ενσωμάτωση της υποστήριξης μεταξύ ομοτίμων:

- Αλληλοϋποστήριξη όταν τα μέλη δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν λόγω αυξημένης πίεσης

- Διευκόλυνση αναστοχαστικών συνεδριών και παροχή ανατροφοδότησης
- Ανοιχτή συζήτηση για την ευημερία και ανταλλαγή πρακτικών αυτοφροντίδας και πρόληψης της επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout)
- Διατήρηση χώρου για την ανάπτυξη δεξιοτήτων που βοηθούν στην αντιμετώπιση των συνθηκών της πρώτης γραμμής

Συμβουλή: Διατηρήστε χρόνο για έναν σύντομο γύρο αρχικής τοποθέτησης (check-in) στην αρχή των συναντήσεων. Η ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με την πίεση της εργασίας και η αναζήτηση τρόπων διατήρησης της ελπίδας συμβάλλουν στην ενίσχυση του αισθήματος σύνδεσης μεταξύ των μελών.

6. Φάση 5 – Μάθηση και ανάπτυξη της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών

6.1 Παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου

Εάν η ΚΑΠ είναι ευθυγραμμισμένη με τους στόχους αντίκτυπου των οργανώσεων-μελών, θα πρέπει να επιφέρει αλλαγές πέρα από τις εσωτερικές συζητήσεις της ομάδας. Η επίδειξη απτών αποτελεσμάτων — όπως βελτιωμένες πρακτικές, ενισχυμένες ικανότητες του προσωπικού ή επιρροή σε επίπεδο πολιτικής — δικαιολογεί τον χρόνο και τους πόρους που έχουν επενδυθεί. Παράλληλα, συμβάλλει στην καθοδήγηση στρατηγικών αποφάσεων και στην προσαρμογή των προτεραιοτήτων ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερος αντίκτυπος στο μέλλον.

Για την παρακολούθηση και αξιολόγηση είναι σημαντικό να υπάρχει σαφής εικόνα του τι σημαίνει επιτυχία. Ανάλογα με τον ρυθμό λειτουργίας της ΚΑΠ, μπορούν να προγραμματιστούν ανασκοπήσεις και κύκλοι μάθησης, προκειμένου να υπάρξει συλλογικός αναστοχασμός σχετικά με την πρόοδο που έχει επιτευχθεί. Αυτό περιλαμβάνει και συζήτηση σχετικά με τις μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν από τα μέλη για τη μέτρηση της προόδου, όπως ερωτηματολόγια ή συνεντεύξεις.

Η αφήγηση εμπειριών (storytelling) μπορεί να αποτελέσει ισχυρό εργαλείο για την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο η ΚΑΠ επηρεάζει τον πραγματικό κόσμο.

Λίστα ελέγχου για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου:

- Καθορισμός δεικτών για τη μέτρηση του αντίκτυπου σε διαφορετικά επίπεδα (ατομικό, οργανωσιακό και, όπου είναι δυνατόν, κοινωνικό)
- Προσδιορισμός και εφαρμογή μεθόδων μέτρησης της προόδου (π.χ. ομάδες εστίασης/focus groups, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια)
- Προγραμματισμός ετήσιας συνάντησης ανασκόπησης για συζήτηση αποτελεσμάτων και μελλοντικών προτεραιοτήτων
- Συλλογή τεκμηρίωσης βασισμένης σε αφηγήσεις εμπειριών που υποστηρίζει την επικοινωνία του αντίκτυπου

Συμβουλή: Χρησιμοποιήστε το εργαλείο αντίκτυπου που έχει αναπτυχθεί από το Erasmus+ για να υποστηρίξετε τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την προσαρμογή των προτεραιοτήτων της ΚΑΠ σας. Βλ. [Impacttool Partnerships | Erasmus+](#).

6.2 Αξιολόγηση της λειτουργίας της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών

Η αξιολόγηση της λειτουργίας μιας ΚΑΠ είναι καθοριστικής σημασίας, καθώς βοηθά στην κατανόηση του κατά πόσο η κοινότητα επιτυγχάνει τους στόχους της και παραμένει βιώσιμη. Συγκεκριμένα, συμβάλλει στην αποτίμηση της αξίας που έχει για τα μέλη και στον εντοπισμό εμποδίων στη συμμετοχή ή στη μάθηση. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής θα καθοδηγήσουν προσαρμογές στη δομή, στη διευκόλυνση και στις δραστηριότητες της ΚΑΠ.

Διαστάσεις αξιολόγησης της λειτουργίας της ΚΑΠ είναι, για παράδειγμα: η ανασκόπηση της δομής και των διαδικασιών, η αποτίμηση της συμμετοχής και της συμπερίληψης, καθώς και η παρακολούθηση των παραδοτέων και της συνάφειάς τους. Τα ευρήματα μπορούν να αξιοποιηθούν για την προσαρμογή του τρόπου λειτουργίας και, εφόσον χρειάζεται, για την αναθεώρηση του εγγράφου πλαισίου, καθώς και του σχεδίου συμπερίληψης και του σχεδίου βιωσιμότητας.

Λίστα ελέγχου για την αξιολόγηση μιας ΚΑΠ:

- Καθορισμός δεικτών για την αξιολόγηση της δομής και των διαδικασιών, όπως: τακτικότητα συναντήσεων, σαφήνεια σκοπού, ρόλοι και αρμοδιότητες, προσβασιμότητα εγγράφων, διαθεσιμότητα και ποιότητα διευκόλυνσης, λήψη αποφάσεων σύμφωνα με τη συμφωνημένη διαδικασία
- Καθορισμός δεικτών για την αξιολόγηση της συμμετοχής, της εμπλοκής και της συμπερίληψης, όπως: επίπεδο συμμετοχής στις συναντήσεις και στη δημιουργία παραδοτέων, ένταξη της βιωμένης εμπειρίας, ποιότητα αλληλεπίδρασης σύμφωνα με τις συμφωνημένες αξίες και αρχές
- Καθορισμός δεικτών για την αξιολόγηση των παραδοτέων και της συνάφειάς τους, όπως: αριθμός και ποιότητα παραδοτέων (έρευνα, εργαλεία, εκπαιδεύσεις), συνολική ικανοποίηση από τις δραστηριότητες της ΚΑΠ, αντιλαμβανόμενη συνάφεια με την καθημερινή εργασία, κίνητρο για συνέχιση της συμμετοχής
- Συμφωνία σχετικά με τη μέθοδο συλλογής ανατροφοδότησης (π.χ. ερωτηματολόγιο προς τα μέλη, συλλογική συζήτηση)
- Οι προτάσεις βελτίωσης αξιοποιούνται για την προσαρμογή πολιτικών και πρακτικών

Συμβουλή: Μπορείτε να διατηρήσετε τη διαδικασία αξιολόγησης απλή και να συνδυάσετε την παρακολούθηση του αντίκτυπου και της λειτουργίας της ΚΑΠ σε μία ετήσια συνάντηση ανασκόπησης με τα μέλη.

6.3 Διεύρυνση της συμμετοχής και της ένταξης

Αφού η ΚΑΠ τεθεί σε λειτουργία και τα ιδρυτικά μέλη διαπιστώσουν ότι η κοινότητα μπορεί να ωφελήσει περισσότερα άτομα και οργανώσεις, η διεύρυνση της συμμετοχής αποτελεί το επόμενο βήμα. Πρόκειται για μια ευκαιρία ένταξης υποεκπροσωπούμενων ομάδων, επαγγελματικών πεδίων ή γεωγραφικών περιοχών που μπορούν να εμπλουτίσουν την ΚΑΠ.

Η διεύρυνση της συμμετοχής σημαίνει ότι πρέπει να είναι σαφές πώς μπορούν να ενταχθούν νέα μέλη και ότι θα πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί υποδοχής (onboarding) και υποστήριξης. Είναι σημαντικό να διατηρείται η ισορροπία μεταξύ ανάπτυξης και συνοχής και να διασφαλίζεται ότι τα νέα μέλη δεσμεύονται στον σκοπό και στις αξίες της ΚΑΠ.

Λίστα ελέγχου για τη διεύρυνση της συμμετοχής και της συμπερίληψης:

- Συμφωνία μεταξύ των υφιστάμενων μελών σχετικά με την ετοιμότητα και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τη διεύρυνση της συμμετοχής
- Προσδιορισμός και στοχευμένη προσέγγιση δυνητικών μελών που μπορούν να εμπλουτίσουν την ΚΑΠ
- Διαδικασία υποδοχής νέων μελών σε λειτουργία (π.χ. σύστημα buddy, πακέτο υποδοχής)
- Μνημόνιο Συνεργασίας (MoU) έτοιμο προς υπογραφή για τα νέα μέλη

Συμβουλή: Ενισχύστε τη συμπερίληψη αποφεύγοντας την επιβολή συνδρομών συμμετοχής, αναγνωρίζοντας ότι υποεκπροσωπούμενες ομάδες και πολλές ΜΚΟ διαθέτουν συχνά περιορισμένους πόρους.

Ενίσχυση της προβολής και της χρηματοδότησης

Αξιοποιώντας τις ιστορίες επιτυχίας, η ΚΑΠ μπορεί να ενισχύσει την προβολή της και την εξωτερική της δικτύωση, για παράδειγμα με νέους χρηματοδότες και εταίρους. Με τον τρόπο αυτό ενισχύονται η καινοτομία και η βιωσιμότητα. Ιδίως στο σημερινό περιβάλλον, όπου οι ΜΚΟ αντιμετωπίζουν αυξημένες πιέσεις και έντονο ανταγωνισμό για χρηματοδότηση, αυτό αποτελεί σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση της συνέχειας και την υποστήριξη της ανάπτυξης.

Η στρατηγική επικοινωνία και η διαφοροποίηση των πόρων συμβαδίζουν και θα πρέπει να βασίζονται στις προτεραιότητες των μελών. Για τον λόγο αυτό, συνιστάται ο σχεδιασμός κοινών δράσεων εξεύρεσης πόρων να συνδέεται με τα ευρήματα της διαδικασίας παρακολούθησης και αξιολόγησης. Η προβολή μπορεί να ενισχυθεί μέσω συνεργασίας με υφιστάμενες πλατφόρμες ή δίκτυα.

Λίστα ελέγχου για την ενίσχυση της προβολής και της χρηματοδότησης:

- Στρατηγική επικοινωνία βασισμένη σε ιστορίες επιτυχίας ως μέρος των δραστηριοτήτων της ΚΑΠ
- Προσδιορισμός βασικών αναγκών και καινοτόμων ιδεών βάσει των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης και αξιολόγησης
- Χαρτογράφηση και προσέγγιση δυνητικών χρηματοδοτών

Συνεργασία με άλλες σχετικές πλατφόρμες ή δίκτυα

Συμβουλή: Αναδείξτε τα επιτεύγματα. Αυτό δεν είναι μόνο χρήσιμο για τη στρατηγική επικοινωνία, αλλά συμβάλλει επίσης στη διατήρηση του κινήτρου και του κοινοτικού πνεύματος.

7. Συμπέρασμα και πρόσκληση

Με βάση την εμπειρία του Caring to Include, μπορούμε να επισημάνουμε ότι μια Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών δεν είναι απλώς ένα δίκτυο.

- Είναι μια συλλογικότητα ανθρώπων που πιστεύουν ότι η μάθηση από κοινού μπορεί να κάνει τη διαφορά. Μια ΚΑΠ έχει τη δύναμη να εμπνέει αλλαγή στον τομέα σας. Όταν οι άνθρωποι ενώνονται γύρω από έναν κοινό σκοπό, οι ιδέες παίρνουν μορφή, το θάρρος ενισχύεται και η μεταμόρφωση γίνεται εφικτή.
- Μια ΚΑΠ αποτελεί έναν χώρο καινοτομίας, όπου η δημιουργικότητα ενεργοποιείται μέσω της συνεργασίας και οι προκλήσεις αντιμετωπίζονται με συλλογική σοφία. Η καινοτομία δεν σημαίνει πάντοτε μεγάλες τομές. Μερικές φορές είναι οι μικρές αλλαγές στην πράξη, οι κοινές γνώσεις ή οι νέες διασυνδέσεις που δημιουργούνται, οι οποίες μετασχηματίζουν διακριτικά το τοπίο του τομέα σας.
- Τέλος, σε περιόδους αβεβαιότητας και πίεσης, μια ΚΑΠ μπορεί να αποτελέσει εργαλείο αλληλεγγύης. Μπορεί να είναι ένας χώρος όπου οι άνθρωποι στέκονται μαζί, υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον και υπενθυμίζουν ότι δεν είναι μόνοι. Μέσα από τον κοινό αναστοχασμό και τη φροντίδα μεταξύ των μελών, μπορούν να αντλήσουν δύναμη, ελπίδα και σκοπό για να συνεχίσουν το σημαντικό έργο τους.

Τα μέλη της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών Caring to Include σας προσκαλούν να χρησιμοποιήσετε το παρόν Εγχειρίδιο, να το προσαρμόσετε στο δικό σας πλαίσιο και να μοιραστείτε την εμπειρία σας μαζί μας. Κάθε ΚΑΠ προσθέτει μια νέα φωνή σε ένα αναπτυσσόμενο κίνημα συνεργασίας και αλληλεγγύης.

Μαζί, μπορούμε να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητά μας και να σταθούμε δυνατοί για την προστασία του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών και των δικαιωμάτων των προσφύγων

Επικοινωνία

Dutch Council for Refugees (συντονιστής του Caring to Include): ip@dcfr.nl

Παράρτημα 1: Παράδειγμα πλαισίου Caring to Include

Το παρόν πλαίσιο περιγράφει τις ιδρυτικές αρχές της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών μας, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της ψυχικής ευημερίας και των προσεγγίσεων με επίγνωση του τραύματος (trauma-informed approaches) στις οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες στην Ευρώπη. Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του έργου Caring to Include, το οποίο είναι ένα τριετές πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο από το Erasmus+. Η πρωτοβουλία αυτή υλοποιείται από επτά οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες από τις Κάτω Χώρες, την Ουγγαρία, την Εσθονία, τη Μάλτα, την Κύπρο, την Ελλάδα και την Κροατία.¹

Οι ιδρυτικές οργανώσεις επιδιώκουν να δημιουργήσουν έναν χώρο κοινής γνώσης, ανταλλαγής εμπειριών και πρακτικής υποστήριξης, προς όφελος, τελικά, της ευρύτερης κοινότητας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που υποστηρίζουν την προστασία των προσφύγων² στην Ευρώπη, πέρα από τη χρονική διάρκεια του έργου. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί απάντηση στην αυξανόμενη πίεση που δημιουργείται από εχθρικά περιβάλλοντα, τα οποία αντιμετωπίζουν τόσο οι πρόσφυγες όσο και οι οργανώσεις που τους υποστηρίζουν σε όλη την Ευρώπη, επηρεάζοντας παράλληλα την ψυχική ευημερία τόσο των προσφύγων όσο και των εργαζομένων που τους υποστηρίζουν.

Το παρόν πλαίσιο λειτουργεί ως καταστατικός οδηγός (charter), δηλαδή ως ένα καθοδηγητικό έγγραφο που περιγράφει τον σκοπό, τη δομή και τους τρόπους λειτουργίας της ΚΑΠ.

1. Όραμα και στόχοι

Το όραμά μας είναι ότι η υποστήριξη των προσφύγων με προσέγγιση βασισμένη στην επίγνωση του τραύματος (trauma-informed support), καθώς και η ψυχική υγεία του προσωπικού και των εθελοντών που εργάζονται σε οργανώσεις υποστήριξης προσφύγων³, αποτελούν τη βάση για την αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες στην Ευρώπη.

Ορίζουμε ως προσέγγιση του τραύματος με επίγνωση μια προσέγγιση που βασίζεται και καθοδηγείται από μια ολοκληρωμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η έκθεση στο τραύμα επηρεάζει τη νευρολογική, βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη του ατόμου. Ένα πρόγραμμα, ένας οργανισμός ή ένα σύστημα που λειτουργεί με ευαισθησία στο τραύμα (trauma-informed) αντιλαμβάνεται τις ευρείες επιπτώσεις του και κατανοεί τους πιθανούς δρόμους για την επούλωση. Αναγνωρίζει τα σημάδια και τα συμπτώματα του τραύματος στους ωφελούμενους, το προσωπικό, αλλά και σε όσους άλλους εμπλέκονται. Ανταποκρίνεται ενσωματώνοντας απόλυτα αυτή τη γνώση στις πολιτικές, τις διαδικασίες και τις πρακτικές του, ενώ προσπαθεί ενεργά να αποτρέψει την πρόκληση νέου τραύματος (επανατραυματισμό).⁴ Οι βασικές αρχές της πρακτικής με ευαισθησία στο τραύμα μέσα στους οργανισμούς είναι η

ασφάλεια, η αξιοπιστία, το δικαίωμα της επιλογής, η συνεργασία και η ενδυνάμωση.⁵

Για τον λόγο αυτό, η ΚΑΠ μας στοχεύει στην ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων, γνώσεων και εργαλείων που συμβάλλουν στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

1. Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες και η ηγεσία τους αναγνωρίζουν τις προκλήσεις και τη σημασία της υποστήριξης της ευημερίας του προσωπικού και των εθελοντών, καθώς και της υιοθέτησης προσέγγισης του τραύματος με επίγνωση στην οργανωσιακή στρατηγική και επικοινωνία τους·

2. Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες και η ηγεσία τους ενδυναμώνουν το προσωπικό ώστε να εργάζεται με τρόπους που ενσωματώνουν τις αρχές της ασφάλειας, της εμπιστοσύνης, της επιλογής, της συνεργασίας και της ενδυνάμωσης, μέσω της ενσωμάτωσης των αρχών αυτών σε σχετικές πολιτικές (συμπεριλαμβανομένης πολιτικής για την ευημερία του προσωπικού) και πρακτικές (συμπεριλαμβανομένης της παροχής υπηρεσιών προς πρόσφυγες)·

3. Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες μοιράζονται την εξουσία με τους πρόσφυγες και τους εμπλέκουν ενεργά, διαθέτοντας σαφείς διαδικασίες για την άσκηση επιρροής σε όλα τα επίπεδα αλλαγής: από το στρατηγικό και το επίπεδο πολιτικής έως το επίπεδο των έργων. Ιδιαίτερα στα έργα ψυχικής υγείας, η συμμετοχή διαπολιτισμικών διαμεσολαβητών είναι καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι η υποστήριξη προσαρμόζεται στις ανάγκες και στο πολιτισμικό υπόβαθρο των ανθρώπων στους οποίους απευθύνεται·

4. Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες εντοπίζουν και παρέχουν εξατομικευμένη υποστήριξη σε άτομα με συγκεκριμένες ανάγκες ψυχικής υγείας, τόσο εσωτερικά για τα μέλη του προσωπικού όσο και στο πλαίσιο της υποστήριξης προς τους πρόσφυγες, αντιμετωπίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις ευαλωτότητες και ενισχύοντας την ανθεκτικότητα με βάση τα διαφορετικά υπόβαθρα και τις εμπειρίες των ατόμων·

5. Οι οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες αντιμετωπίζουν τα βαθύτερα αίτια της πίεσης που ασκείται στην ψυχική ευημερία των προσφύγων και του προσωπικού και των εθελοντών των οργανώσεων, μέσω της συνηγορίας για την κάλυψη βασικών αναγκών και την εξασφάλιση ασφάλειας για τους πρόσφυγες στην Ευρώπη, καθώς και για την ανάγκη ύπαρξης ανθεκτικών και επαρκώς χρηματοδοτούμενων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών προς υποστήριξη αυτού του στόχου.

Με την ανταλλαγή γνώσεων και την ανάπτυξη εργαλείων που υποστηρίζουν αυτούς τους στόχους, ενισχύουμε ο ένας τον άλλον και γινόμαστε ισχυρότεροι καταλύτες αλλαγής. Μαζί, δημιουργούμε ένα θεμέλιο για ανθεκτικές οργανώσεις προσφύγων και ένα καλύτερο μέλλον για

τους πρόσφυγες στην Ευρώπη.

2. Κοινές αξίες

Στην ΚΑΠ μας υιοθετούμε τις ακόλουθες αξίες:

- a) **Σεβασμός στον πολιτισμό και τη διαφορετικότητα:** Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και η πολιτισμική ευαισθησία διασφαλίζουν ότι η ΚΑΠ μας είναι συμπεριληπτική και ανταποκρίνεται σε πραγματικές ανάγκες. Ο κοινός σεβασμός στη διαφορετικότητα αναδεικνύει επίσης τη γνώση και τη σοφία που προκύπτουν από την ποικιλομορφία των συμμετεχόντων, δημιουργώντας ισχυρή συνεργασία και αλληλεγγύη πέρα από σύνορα και πολιτισμούς.
- b) **Εμπιστοσύνη και ασφάλεια:** Ενθαρρύνουμε την ανοιχτή ανταλλαγή χωρίς κριτική διάθεση, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να μοιράζονται εμπειρίες και να συμβάλλουν στη συλλογική ανάπτυξη της ομάδας. Ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, όπου όλοι, ανεξαρτήτως εμπειρίας ή υπόβαθρου, αισθάνονται ότι ανήκουν, ενισχύει το αίσθημα κοινότητας, καθώς και τη μακροπρόθεσμη συμμετοχή και συμβολή.
- c) **Ενδυνάμωση και συνεργασία:** Η συνεργασία αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της ανταλλαγής γνώσεων και της συν-δημιουργίας. Η ΚΑΠ μας είναι ένα υποστηρικτικό δίκτυο όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον και να μοιράζονται καλές πρακτικές, φέρνοντας διαφορετικές οπτικές που οδηγούν σε καινοτόμες λύσεις.
- d) **Ευημερία και αυτοφροντίδα:** Στην ΚΑΠ μας θέτουμε στο επίκεντρο την ευημερία και την αυτοφροντίδα. Διατηρούμε τον φόρτο εργασίας σε διαχειρίσιμα επίπεδα, αναγνωρίζουμε και γιορτάζουμε τα επιτεύγματα, αναγνωρίζουμε το άγχος και υποστηρίζουμε ο ένας τον άλλον σε δύσκολες περιόδους. Συζητούμε ανοιχτά τις προκλήσεις και τις στρατηγικές αντιμετώπισης και δημιουργούμε χώρο αναστοχασμού στις συναντήσεις μας.

3. Δραστηριότητες και Συμμετοχή

Η ανάπτυξη και η ανταλλαγή γνώσεων στην ΚΑΠ μας πραγματοποιούνται με τους ακόλουθους τρόπους:

1. **Συναντήσεις ΚΑΠ:** Διοργανώνουμε εργαστήρια, διαδικτυακά σεμινάρια (webinars) ή συναντήσεις, όπου οι συμμετέχοντες εξετάζουν τάσεις και συγκεκριμένα θέματα στον τομέα των προσεγγίσεων με επίγνωση του τραύματος και της ευημερίας του προσωπικού. Προσκαλούνται εμπειρογνώμονες για να μοιραστούν τις γνώσεις τους και αξιοποιούνται επιτυχημένες καλές πρακτικές. Οι συναντήσεις της ΚΑΠ μπορεί επίσης να αφορούν την

ανάπτυξη της ίδιας της κοινότητας. Οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιούνται σε τριμηνιαία βάση και μπορούν να διεξάγονται διαδικτυακά ή δια ζώσης, συμπεριλαμβανομένων επισκέψεων πεδίου όπου είναι δυνατόν.

2. Συναντήσεις Ομάδας Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group):

Διοργανώνουμε τακτικές συναντήσεις με τα μέλη της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων από κάθε συμμετέχουσα χώρα, για τη συζήτηση προτεραιοτήτων, αναγκών και προσεγγίσεων. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζουμε ότι οι δραστηριότητές μας είναι συμπεριληπτικές, πολιτισμικά ευαίσθητες και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των προσφύγων. Οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιούνται σε τριμηνιαία βάση, ιδανικά πριν από τις συναντήσεις της ΚΑΠ.

3. Έρευνα: Αξιολογούμε ανάγκες, χαρτογραφούμε καλές πρακτικές και συλλέγουμε πρακτικά παραδείγματα που παρέχουν εικόνα για το τι λειτουργεί και τι όχι στον τομέα της ψυχικής ευημερίας των προσφύγων και του προσωπικού. Τα αποτελέσματα της έρευνας τροφοδοτούν τις συζητήσεις κατά τις συναντήσεις της ΚΑΠ, καθώς και την ανάπτυξη εργαλειοθηκών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

4. Ανάπτυξη εργαλείων: Αναπτύσσουμε πρακτικά εργαλεία, όπως κατευθυντήριες οδηγίες, εκπαιδευτικά σχήματα, λίστες ελέγχου και λειτουργικές διαδικασίες. Τα εργαλεία βασίζονται σε υφιστάμενες καλές πρακτικές και ανταποκρίνονται στα πιο επείγοντα κενά και ανάγκες. Για τον εντοπισμό αυτών πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση αναγκών και χαρτογράφηση καλών πρακτικών από τις ιδρυτικές οργανώσεις στην αρχή. Επιπλέον εργαλεία μπορούν να αναπτυχθούν με βάση νέες ανάγκες και μεταβαλλόμενα πλαίσια και προτεραιότητες.

5. Εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων: Οι εκπαιδεύσεις σε θέματα που συμβάλλουν σε μια προσέγγιση του τραύματος με επίγνωση και στην ενίσχυση της ψυχικής ευημερίας παρέχουν στους συμμετέχοντες τα κατάλληλα εργαλεία και γνώσεις για αποτελεσματική εργασία. Οι εκπαιδευτικές αυτές δράσεις αποτελούν μέρος της πιλοτικής φάσης της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών και αναπτύσσονται περαιτέρω με βάση τις ανάγκες και τις απαιτήσεις. Οι εκπαιδεύσεις μπορούν να διοργανώνονται σε διεθνές ή εθνικό επίπεδο. Οι συμμετέχοντες επιλέγονται από τις συμμετέχουσες οργανώσεις. Οι εκπαιδευτές είναι κατάλληλα καταρτισμένοι είτε λόγω επαγγελματικής ιδιότητας είτε επειδή έχουν παρακολουθήσει πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών (training of trainers).

6. Εκδηλώσεις πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος (multiplier events): Για τη διάδοση των γνώσεων και των εργαλείων μας διοργανώνουμε εκδηλώσεις, στις οποίες προσκαλούμε πρόσφυγες, εκπροσώπους από (ευρωπαϊκούς) κυβερνητικούς φορείς και άλλους (ημι-)κυβερνητικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων. Οι εκδηλώσεις αυτές παρέχουν ένα βήμα παρουσίασης των αποτελεσμάτων σε ένα ευρύ και επιδραστικό κοινό. Εκδηλώσεις αυτού του τύπου πραγματοποιούνται τουλάχιστον μία φορά κάθε τρία χρόνια και συχνότερα εφόσον υπάρχει η

σχετική δυνατότητα.

7. **Σύστημα buddy:** Για την ενίσχυση της αλληλεγγύης, της σύνδεσης και της αμοιβαίας μάθησης, αντιστοιχίζουμε νέα μέλη με πιο έμπειρα μέλη. Η σύζευξη αυτή διευκολύνει τη διαδικασία ένταξης, ενισχύει την ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων και ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη και την υποστηρικτική αλληλεπίδραση στην ΚΑΠ.

4. Εργαλεία και πλατφόρμες επικοινωνίας

Για τη διάδοση της γνώσης και των εργαλείων μας, καθώς και για τη διευκόλυνση του διαλόγου στην ΚΑΠ, χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα κανάλια και πλατφόρμες επικοινωνίας:

a) **Ψηφιακή πλατφόρμα και ενημερωτικό δελτίο (newsletter) του European Council on Refugees and Exiles (ECRE):** Μέσω της πλατφόρμας που φιλοξενείται στον ιστότοπο του ECRE και του ενημερωτικού δελτίου του, προσεγγίζουμε 128 οργανώσεις σε 40 χώρες. Τα αποτελέσματα της έρευνας, τα βασικά δομικά στοιχεία της ΚΑΠ, καθώς και εργαλεία και άρθρα δημοσιεύονται στην πλατφόρμα. Οι σύνδεσμοι προς την πλατφόρμα διαδίδονται μέσω του ενημερωτικού δελτίου του ECRE.

b) **Ιστότοποι, ενημερωτικά δελτία και μέσα κοινωνικής δικτύωσης των συμμετεχουσών και συνεργαζόμενων οργανώσεων:** Τα βασικά εργαλεία, οι ιστορίες και τα πνευματικά αποτελέσματα της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών κοινοποιούνται μέσω των καναλιών των συμμετεχουσών οργανώσεων.

c) **Ιστότοποι των χρηματοδοτών:** Παρουσιάζουμε την Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών στους ιστότοπους των χρηματοδοτών μας. Το περιεχόμενο διαχειρίζεται ο κύριος δικαιούχος (lead applicant).

d) **Γενική επικοινωνία στην Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών:** Οι συμμετέχουσες οργανώσεις μοιράζονται πληροφορίες και ενημερώσεις σχετικά με πρωτοβουλίες, ανάγκες και πόρους κατά τη διάρκεια των συναντήσεών τους. Οι συναντήσεις μπορούν να πραγματοποιούνται διαδικτυακά (Zoom, Teams) ή δια ζώσης. Πραγματοποιούνται σε τριμηνιαία βάση. Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και το τηλέφωνο χρησιμοποιούνται για την επικοινωνία μεταξύ των μελών και την ανταλλαγή εγγράφων.

e) **Αρχείο της ΚΑΠ:** Το αρχείο της ΚΑΠ αποθηκεύεται στον κοινόχρηστο φάκελο SharePoint του Dutch Council for Refugees, αξιοποιώντας τον συντονιστικό του ρόλο στο έργο Caring to Include.

Η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχουσών οργανώσεων πραγματοποιείται στην αγγλική γλώσσα. Φιλοδοξία μας είναι να μεταφραστεί η βασική γνώση και τα βασικά εργαλεία σε

περισσότερες γλώσσες, ώστε να ενισχυθεί η προσβασιμότητα.

5. Συμπερίληψη και "διακυβέρνηση"/governance

Το επιλεγμένο μοντέλο "διακυβέρνησης"/governance της ΚΑΠ είναι οριζόντιο, με ορισμένες αρμοδιότητες να έχουν ανατεθεί σε καθεμία από τις συμμετέχουσες οργανώσεις. Τα βασικά στοιχεία του μοντέλου διακυβέρνησής μας είναι:

a) **Κύρια Ομάδα (Core Group):** Αποτελείται από έναν εκπρόσωπο κάθε συμμετέχουσας οργάνωσης και δύο εκπροσώπους της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group) (έναν σταθερό και έναν εκ περιτροπής). Η Κύρια Ομάδα επιδιώκει την ανταλλαγή γνώσεων και καλών πρακτικών και τη λήψη εξειδικευμένων εισηγήσεων. Επίσης, συζητά και αποφασίζει σχετικά με την ανάπτυξη της ίδιας της ΚΑΠ, για παράδειγμα όσον αφορά στρατηγικές προτεραιότητες και νέες συμμετέχουσες οργανώσεις. Η ομάδα αυτή συνεδριάζει ανά τρίμηνο.

b) **Ομάδα Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group):** Αποτελείται από δύο εκπροσώπους από κάθε συμμετέχουσα χώρα, οι οποίοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση της στρατηγικής κατεύθυνσης της ΚΑΠ και συνεισφέρουν με γνώσεις και βιωμένη εμπειρία στην ανάπτυξη του περιεχομένου, διασφαλίζοντας ότι όλες οι δράσεις ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες και είναι πολιτισμικά ευαίσθητες. Η ομάδα αυτή συνεδριάζει ανά τρίμηνο και δύο εκπρόσωποί της συμμετέχουν στις συναντήσεις της Κύριας Ομάδας.

c) **Συμμετέχουσες οργανώσεις:** Όλες οι οργανώσεις που συμφωνούν να υιοθετήσουν το όραμα και τις αξίες όπως περιγράφονται στο παρόν πλαίσιο, που λαμβάνουν ενεργά μέτρα για την επίτευξη των στόχων και συμμετέχουν ενεργά σε συναντήσεις ή εκπαιδεύσεις μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και της συμβολής στο περιεχόμενο ή σε έργα. Οι οργανώσεις μπορούν να συμμετάσχουν αποστέλλοντας εκδήλωση ενδιαφέροντος στην Κύρια Ομάδα ή συμμετέχοντας σε δραστηριότητες κατόπιν πρόσκλησης. Οι αποφάσεις σχετικά με τη συμμετοχή λαμβάνονται από την Κύρια Ομάδα.

Η λήψη αποφάσεων πραγματοποιείται με βάση τη συναίνεση. Αυτό αντικατοπτρίζει τις αξίες μας για τη δημιουργία μιας κοινότητας βασισμένης στην εμπιστοσύνη και τη διαφορετικότητα, διασφαλίζοντας ότι όλοι έχουν φωνή και ότι οι αποφάσεις αντανακλούν τη συλλογική σοφία.

Σε περίπτωση σύγκρουσης που δεν μπορεί να επιλυθεί σε μια τακτική συνάντηση της ΚΑΠ, δημιουργείται χώρος για μια αποκαταστατική συζήτηση, όπου οι συμμετέχουσες οργανώσεις μπορούν να εκφράσουν τις δυσκολίες, να ακούσουν η μία την άλλη και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη. Τα εμπλεκόμενα μέρη μπορούν να ζητήσουν τη συμμετοχή ουδέτερου, εξωτερικού συντονιστή. Το κόστος για τον εξωτερικό συντονιστή επιμερίζεται μεταξύ όλων των συμμετεχουσών οργάνωσεων.

Η προεδρία των συναντήσεων γίνεται εκ περιτροπής. Η οργάνωση που προεδρεύει αναλαμβάνει τον καθορισμό της ημερήσιας διάταξης, η οποία βασίζεται στις ανάγκες των

συμμετεχουσών οργανώσεων. Η ίδια οργάνωση είναι υπεύθυνη για τη σύνταξη πρακτικών που αποτυπώνουν σύνοψη των συζητήσεων, συμπεριλαμβανομένων των σημείων δράσης και των αποφάσεων. Τα πρακτικά κοινοποιούνται, συζητούνται και εγκρίνονται στην επόμενη συνάντηση, ώστε να διασφαλίζονται η διαφάνεια και η λογοδοσία.

Τα κριτήρια συμμετοχής στην ΚΑΠ, καθώς και οι στρατηγικές για τη συμπερίληψη και τη συμμετοχή, θα αναπτυχθούν περαιτέρω σε ξεχωριστό σχέδιο συμπερίληψης.

6. Βιωσιμότητα και αντίκτυπος

Ο αντίκτυπος εξαρτάται από το πολιτικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο, καθώς και από τις δυνατότητες των συμμετεχουσών οργανώσεων. Παρακολουθούμε τη βιωσιμότητα και τον αντίκτυπό μας μέσω των εξής:

- a) Της υιοθέτησης σχεδίων δράσης από κάθε συμμετέχουσα οργάνωση, στα οποία καθορίζονται στόχοι και στρατηγικές παρέμβασης για την ενίσχυση της ψυχικής ευημερίας και της προσέγγισης με επίγνωση του τραύματος στην οργάνωσή τους·
- b) Της ετήσιας αξιολόγησης των επιτευγμάτων και των αναγκών των συμμετεχουσών οργανώσεων στο πλαίσιο της Κύριας Ομάδας (Core Group)·
- c) Της αξιολόγησης των δράσεων ανταλλαγής γνώσεων και των εκπαιδευτικών μας συναντήσεων μαζί με τους συμμετέχοντες σε αυτές. Σε όλες τις συναντήσεις μας προβλέπεται χρόνος για αναστοχασμό, ανταλλαγή ιστοριών επιτυχίας και διατύπωση αναγκών για περαιτέρω προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη·
- d) Του επιπέδου διάχυσης και συμμετοχής πέρα από τις συμμετέχουσες οργανώσεις, όπως αποτυπώνεται από τον αριθμό των χρηστών των εργαλείων μας, τη συμμετοχή στις εκπαιδεύσεις και τις εκδηλώσεις μας, καθώς και τον αριθμό των επισκεπτών της διαδικτυακής μας πλατφόρμας.

Για τη δημιουργία μακροχρόνιου αντίκτυπου και την κινητοποίηση πόρων, η εξεύρεση χρηματοδότησης αποτελεί μέρος της λειτουργίας της Κοινότητας Ανταλλαγής Πρακτικών. Στρατηγικές θα αναπτυχθούν σε ξεχωριστό σχέδιο βιωσιμότητας, το οποίο μπορεί να επικαιροποιείται και να αναθεωρείται στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης.

Παράρτημα 2 Παράδειγμα σχεδίου Συμπερίληψης Caring to Include

Οι πρόσφυγες σε όλη την Ευρώπη αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες και συχνά σύνθετες προκλήσεις ψυχικής υγείας λόγω του εκτοπισμού, του τραύματος, της αβεβαιότητας και των διαρθρωτικών εμποδίων στις κοινωνίες υποδοχής. Η πίεση στο προσωπικό και στους εθελοντές των οργανώσεων που υποστηρίζουν πρόσφυγες αυξάνεται εξαιτίας εχθρικών περιβαλλόντων, έντονου φόρτου εργασίας και αστάθειας που προκαλείται από περικοπές χρηματοδότησης.

Πολλές οργανώσεις, από μεγάλες ΜΚΟ έως οργανώσεις με ηγεσία προσφύγων, εργάζονται για την υποστήριξη των προσφύγων, συχνά υπό υψηλή πίεση και με περιορισμένους πόρους. Συνολικά, υπάρχει έλλειψη δυνατοτήτων και εργαλείων για την ενίσχυση της ψυχικής υγείας και την προστασία του προσωπικού από δευτερογενή και έμμεση τραυματοποίηση (secondary και vicarious traumatisation). Η Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών αποσκοπεί στη συγκέντρωση αυτών των φορέων με στόχο την ανταλλαγή γνώσεων, την ενίσχυση της συνεργασίας και την προώθηση συμπεριληπτικών και πολιτισμικά ανταποκρινόμενων πρακτικών ψυχικής υγείας.

Ωστόσο, η συμπερίληψη δεν είναι αυτονόητη. Χωρίς σκόπιμο σχεδιασμό, οι ΚΑΠ μπορεί να αναπαράγουν τις δυναμικές ισχύος και τους αποκλεισμούς που υπάρχουν στο ευρύτερο σύστημα. Το παρόν σχέδιο συμπερίληψης επιδιώκει να αποτρέψει αυτό το ενδεχόμενο και να ενισχύσει τη δημιουργία ενός πραγματικά ποικιλόμορφου, ισότιμου και συμμετοχικού χώρου.

1. Σκοπός και όραμα

Σκοπός του παρόντος σχεδίου είναι να καθοδηγήσει την ανάπτυξη και τη λειτουργία της ΚΑΠ με τρόπο που να διασφαλίζει τη συμπεριληπτική συμμετοχή, ιδίως για υποεκπροσωπούμενες ομάδες και άτομα, συμπεριλαμβανομένων ιδιαίτερα των ατόμων με βιωμένη εμπειρία προσφυγιάς και των οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων.

Οραματιζόμαστε μια συνεργατική ευρωπαϊκή πλατφόρμα όπου όλα τα μέλη- ανεξαρτήτως γεωγραφικής προέλευσης, γλώσσας, μεγέθους οργάνωσης ή βιωμένης εμπειρίας- αισθάνονται εξίσου ευπρόσδεκτα, ακούγονται και ενδυναμώνονται ώστε να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ατζέντας για την ψυχική υγεία στον τομέα της υποστήριξης των προσφύγων στην Ευρώπη.

2. Αρχές και αξίες

Όπως παρουσιάζεται στο έγγραφο Πλαισίου, οι ιδρυτικές αρχές της ΚΑΠ μας είναι:

- **Σεβασμός στον πολιτισμό και τη διαφορετικότητα:** Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και η πολιτισμική ευαισθησία διασφαλίζουν ότι η ΚΑΠ είναι συμπεριληπτική και ανταποκρίνεται σε πραγματικές ανάγκες. Ο κοινός σεβασμός στη διαφορετικότητα αναδεικνύει επίσης τη γνώση και τη σοφία που προκύπτουν από την ποικιλομορφία των συμμετεχόντων, δημιουργώντας ισχυρή συνεργασία και αλληλεγγύη πέρα από σύνορα και πολιτισμούς.
- **Εμπιστοσύνη και ασφάλεια:** Ενθαρρύνουμε την ανοιχτή ανταλλαγή χωρίς κριτική διάθεση, ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να μοιράζονται γνώσεις και να συμβάλλουν στη συλλογική ανάπτυξη της ομάδας. Ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, όπου όλοι, ανεξαρτήτως εμπειρίας ή υπόβαθρου, αισθάνονται ότι ανήκουν, ενισχύει το αίσθημα κοινότητας, καθώς και τη μακροπρόθεσμη συμμετοχή και συμβολή.
- **Ενδυνάμωση και συνεργασία:** Η συνεργασία αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της ανταλλαγής γνώσεων και της συν-δημιουργίας. Η ΚΑΠ είναι ένα υποστηρικτικό δίκτυο όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον και να μοιράζονται καλές πρακτικές, φέρνοντας διαφορετικές οπτικές που οδηγούν σε καινοτόμες λύσεις.
- **Ευημερία και αυτοφροντίδα:** Στην ΚΑΠ θέτουμε στο επίκεντρο την ευημερία και την αυτοφροντίδα. Διατηρούμε τον φόρτο εργασίας σε διαχειρίσιμα επίπεδα, γιορτάζουμε τα επιτεύγματα, αναγνωρίζουμε το άγχος και υποστηρίζουμε ο ένας τον άλλον σε δύσκολες περιόδους. Συζητούμε ανοιχτά τις προκλήσεις και τις στρατηγικές αντιμετώπισης και δημιουργούμε χώρο αναστοχασμού στις συναντήσεις μας.

Για την περαιτέρω ενίσχυση της συμπερίληψης, εφαρμόζουμε ειδικότερα τις ακόλουθες αξίες:

- **Ισότητα:** Αναγνωρίζουμε και αντιμετωπίζουμε τα συστημικά εμπόδια στη συμμετοχή.
- **Εκπροσώπηση:** Διασφαλίζουμε ότι η λήψη αποφάσεων περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα μελών.
- **Προσβασιμότητα:** Παρέχουμε πληροφορίες και πρόσβαση σε πολλαπλές γλώσσες και μορφές.
- **Πολιτισμική ταπεινότητα (cultural humility):** Σεβόμαστε τις διαφορετικές πολιτισμικές αντιλήψεις σχετικά με την ψυχική υγεία.
- **Ηγεσία με βάση τη βιωμένη εμπειρία:** Θέτουμε στο επίκεντρο τις φωνές των

ατόμων με προσφυγικό υπόβαθρο.

- **Εναλλασσόμενη ηγεσία:** Κάθε συμμετέχων αναλαμβάνει εκ περιτροπής την ευθύνη για τη διευκόλυνση των συναντήσεων.

3. Συμπεριληπτική συμμετοχή μελών

Η Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών ιδρύθηκε από επτά οργανώσεις-εταίρους και με την ενεργή συμμετοχή δύο συνεργαζόμενων οργανώσεων. Οι οργανώσεις προέρχονται από διαφορετικές χώρες της Ευρώπης και διαφέρουν σε μέγεθος (από 8 έως περισσότερους από 10.000 εργαζομένους). Όλες είναι μέλη του European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Μετά τη δημιουργία μιας σταθερής βάσης, η συμμετοχή στην ΚΑΠ θα ανοίξει και σε άλλες οργανώσεις.

Κριτήρια επιλεξιμότητας για τις Συμμετέχουσες Οργανώσεις:

- Είστε οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών ή κοινοτική οργάνωση που υποστηρίζει πρόσφυγες.
- Συμφωνείτε με τις αρχές και τις αξίες της ΚΑΠ.
- Έχετε τη φιλοδοξία να ενισχύσετε την ψυχική υγεία του προσωπικού και να υιοθετήσετε προσέγγιση του τραύματος με επίγνωση.
- Διαθέτετε την ικανότητα να συμμετέχετε σε διεθνείς συναντήσεις και ανταλλαγές γνώσεων με κύρια γλώσσα επικοινωνίας τα αγγλικά.
- Συνεισφέρετε πόρους στην ΚΑΠ και/ή είστε πρόθυμοι να συμμετέχετε σε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για την εξεύρεση χρηματοδότησης για την ΚΑΠ.
- Προτείνετε και υποστηρίζετε από τουλάχιστον ένα μέλος της Κύριας Ομάδας (Core Group).
- Είστε πρόθυμοι να υπογράψετε συμφωνία συμμετοχής.

Οι εκδηλώσεις ενδιαφέροντος μπορούν να αποστέλλονται στην Κύρια Ομάδα. Η Κύρια Ομάδα θα αποφασίζει με βάση τα κριτήρια επιλεξιμότητας, καθώς και τη δυνατότητα απορρόφησης νέων μελών και την εστίαση της ΚΑΠ. Για αιτήσεις από χώρα όπου υπάρχει ήδη συμμετέχον μέλος, καθοριστική είναι η γνώμη του υφιστάμενου μέλους.

Η διαδικασία προσέλκυσης νέων μελών θα πραγματοποιείται μέσω δημόσιων προσκλήσεων συμμετοχής, αξιοποιώντας την πλατφόρμα της ΚΑΠ στον ιστότοπο του ECRE και το ενημερωτικό δελτίο του, καθώς και μέσω προσωπικών επαφών, ώστε να ενθαρρύνεται η συμμετοχή οργανώσεων από υποεκπροσωπούμενες χώρες και οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων. Τα μέλη της ΚΑΠ θα εντάσσουν το θέμα της συμπερίληψης και της συμμετοχής μελών στην ημερήσια διάταξη τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, προκειμένου να αξιολογείται

εάν απαιτούνται πρόσθετες ενέργειες.

Στα νέα μέλη θα ανατίθεται ένα άτομο υποστήριξης (buddy) από τα υφιστάμενα μέλη για τη διευκόλυνση της ένταξής τους. Ο/η buddy θα είναι υπεύθυνος/η για την έναρξη συνάντησης υποδοχής και την κοινοποίηση σχετικού υλικού. Τα νέα μέλη θα λαμβάνουν πακέτο υποδοχής που θα περιλαμβάνει τη συμφωνία συμμετοχής, το έγγραφο πλαισίου, το σχέδιο συμπερίληψης, το σχέδιο βιωσιμότητας, το εγχειρίδιο, τα βασικά παραδοτέα της ΚΑΠ, καθώς και ημερολόγιο με τις προγραμματισμένες συναντήσεις και εκδηλώσεις.

4. Ηγεσία με βάση τη βιωμένη εμπειρία

Στην ΚΑΠ μας διασφαλίζουμε ότι ακούγονται οι φωνές των ατόμων με βιωμένη εμπειρία προσφυγιάς. Αυτό επιτυγχάνεται σε δύο φάσεις: μέσω της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group) και μέσω της πρόσκλησης οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων να συμμετάσχουν.

Ομάδα Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group)

Κατά την πρώτη φάση της περιόδου υλοποίησης του έργου Caring to Include, η Ομάδα Εστίασης Προσφύγων (RFG) αποτελεί κεντρικό στοιχείο "διακυβέρνησης"/governance της ΚΑΠ. Πριν από κάθε συνάντηση της ΚΑΠ, οι εισηγήσεις προετοιμάζονται σε έναν ασφαλή χώρο. Δύο εκπρόσωποι προσκαλούνται σε κάθε συνάντηση της ΚΑΠ (ένας σταθερός και ένας εκ περιτροπής). Η RFG συντονίζεται από εργαζόμενο ενός από τα μέλη της Κύριας Ομάδας, ο οποίος κατά προτίμηση διαθέτει επίσης βιωμένη εμπειρία προσφυγιάς.

Κάθε μέλος της Κύριας Ομάδας μπορεί να προσκαλέσει δύο μέλη από τη χώρα του στην RFG. Τα μέλη της RFG δεν εκπροσωπούν οργανώσεις, αλλά συμμετέχουν ως άτομα με βάση την εμπειρία και την εξειδίκευσή τους. Τα μέλη της RFG λαμβάνουν μια μικρή οικονομική αποζημίωση για την εθελοντική συμμετοχή τους.

Κριτήρια επιλεξιμότητας:

- Βιωμένη εμπειρία ως πρόσφυγας
- Εγκατάσταση στη χώρα του μέλους της Κύριας Ομάδας που τους προσκαλεί
- Ενδιαφέρον και δυνατότητα συμμετοχής σε συναντήσεις της ΚΑΠ με κύρια γλώσσα επικοινωνίας τα αγγλικά

Η προσέλκυση και η υποστήριξη των μελών της RFG αποτελεί ευθύνη των μελών της Κύριας Ομάδας. Καταβάλλεται προσπάθεια για την καθοδήγηση, την υποστήριξη και τη διασφάλιση ότι τα άτομα αισθάνονται ευπρόσδεκτα και ενδυναμωμένα στον ρόλο τους ως εμπειρογνώμονες βάσει της εμπειρίας τους.

Οργανώσεις με ηγεσία προσφύγων (Refugee Led Organisations)

Στη δεύτερη φάση, όταν θα υπάρχει η δυνατότητα διεύρυνσης της συμμετοχής στην ΚΑΠ, θα προσκαλούνται ενεργά οργανώσεις με ηγεσία προσφύγων να συμμετάσχουν. Μόλις επιτευχθεί ισορροπημένη σύνθεση μελών, η Ομάδα Εστίασης Προσφύγων θα καταργηθεί σταδιακά.

Κάθε μέλος της Κύριας Ομάδας μπορεί να προσκαλέσει μία οργάνωση με ηγεσία προσφύγων. Τα κριτήρια επιλεξιμότητας είναι τα ίδια με εκείνα των Συμμετεχουσών Οργανώσεων και επιπλέον:

- **Ηγεσία από πρόσφυγες:** Οι πρόσφυγες (ή άλλα άτομα που έχουν υποστεί αναγκαστικό εκτοπισμό, όπως αιτούντες άσυλο, ανιθαγενείς ή επαναπατρισθέντες) κατέχουν την πλειονότητα των θέσεων ηγεσίας (διοικητικό συμβούλιο και διοίκηση).
- **Λογοδοσία προς την κοινότητα:** Η οργάνωση λογοδοτεί στην κοινότητα προσφύγων που εκπροσωπεί.

5. Προσβάσιμες μορφές και εργαλεία

Η φιλοδοξία της ΚΑΠ είναι η υιοθέτηση πολύγλωσσων πρακτικών για την ενίσχυση της προσβασιμότητας. Παρότι οι συναντήσεις της ΚΑΠ θα πραγματοποιούνται στην αγγλική γλώσσα, τα εργαλεία και η γνώση που αναπτύσσονται θα μεταφράζονται στις εθνικές γλώσσες των μελών από τα ίδια τα μέλη. Για δημόσιες συναντήσεις εξετάζεται η χρήση διερμηνέων, ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνονται.

Χρησιμοποιούμε προσβάσιμη τεχνολογία, όπως Teams ή Zoom. Οι συμμετέχουσες οργανώσεις έχουν πρόσβαση σε κοινόχρηστο φάκελο.

Η ημερήσια διάταξη των συναντήσεών μας συνδιαμορφώνεται και κοινοποιείται εκ των προτέρων.

Συντάσσονται πάντοτε πρακτικά συναντήσεων, τα οποία κοινοποιούνται στα μέλη της ΚΑΠ, ώστε όλοι να είναι διαρκώς ενημερωμένοι. Τα πρακτικά εγκρίνονται στην επόμενη συνάντηση, ώστε να διασφαλίζονται η διαφάνεια, η λογοδοσία και η αποτύπωση όλων των απόψεων.

Διασφαλίζουμε συμπεριληπτικό προγραμματισμό των συναντήσεων, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικές ζώνες ώρας καθώς και εθνικές και θρησκευτικές αργίες.

6. “Διακυβέρνηση”/governance και λογοδοσία

Στο έγγραφο Πλαισίου περιγράφεται το επιλεγμένο μοντέλο "διακυβέρνησης"/governance. Βασικά στοιχεία είναι η Κύρια Ομάδα (Core Group), η Ομάδα Εστίασης Προσφύγων (Refugee Focus Group) και οι Συμμετέχουσες Οργανώσεις. Για την ενίσχυση της συμπερίληψης και την προώθηση της ηγεσίας με βάση τη βιωμένη εμπειρία:

- Υποστηρίζουμε και διευκολύνουμε τις τριμηνιαίες συναντήσεις της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων κατά την πρώτη φάση
- Προσκαλούμε δύο εκπροσώπους της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων σε κάθε συνάντηση της Κύριας Ομάδας
- Διασφαλίζουμε γεωγραφικά ισορροπημένη σύνθεση και ισορροπία ως προς το μέγεθος των οργάνωσεων στην Κύρια Ομάδα, με ενεργή συμμετοχή οργάνωσεων με ηγεσία προσφύγων στη δεύτερη φάση
- Επιδιώκουμε ισορροπία φύλου σε όλες τις συναντήσεις μας
- Εφαρμόζουμε εκ περιτροπής προεδρία, καθορισμό ημερήσιας διάταξης και σύνταξη πρακτικών
- Παρέχουμε υποστήριξη μέσω συστήματος buddy για να βοηθήσουμε τα μέλη να κατανοήσουν τον ρόλο και τις ευθύνες τους εντός της ΚΑΠ
- Αξιολογούμε ετησίως τους μηχανισμούς συμπερίληψης

Στο έγγραφο Πλαισίου αναφέρεται ότι: «η λήψη αποφάσεων πραγματοποιείται με βάση τη συναίνεση. Αυτό αντικατοπτρίζει τις αξίες μας για τη δημιουργία μιας κοινότητας βασισμένης στην εμπιστοσύνη και τη διαφορετικότητα, διασφαλίζοντας ότι όλοι έχουν φωνή και ότι οι αποφάσεις αντανakλούν τη συλλογική σοφία».

7. Κοινοτικοί κανόνες και συμφωνίες

Όλα τα μέλη δεσμεύονται:

- Να χρησιμοποιούν συμπεριληπτική και μη στιγματιστική γλώσσα
- Να σέβονται την εμπιστευτικότητα και την ψυχολογική ασφάλεια
- Να λαμβάνουν υπόψη τις δυναμικές ισχύος και τις πολιτισμικές ευαισθησίες
- Να τηρούν τις αρχές κατά του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και υπέρ της ισότητας των φύλων
- Να επιδεικνύουν κατανόηση σε περιπτώσεις αδυναμίας συμμετοχής λόγω εργασιακής πίεσης

Οι κανόνες αυτοί συζητήθηκαν και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία ενός ασφαλούς

χώρου κατά την έναρξη του έργου. Τα νέα μέλη θα ενημερώνονται σχετικά και θα δεσμεύονται για την τήρησή τους μέσω της συμφωνίας συμμετοχής. Εφόσον χρειαστεί, θα διοργανωθεί σχετική εκπαίδευση.

Σε περίπτωση που παρατηρηθεί ότι κάποιο μέλος δεν τηρεί τους κανόνες αυτούς, δεν προχωρούμε άμεσα σε κρίση, αλλά εκφράζουμε την ανησυχία μας και ξεκινούμε διάλογο. Λειτουργούμε με βάση την εμπιστοσύνη και την αντίληψη ότι είμαστε έτοιμοι και ικανοί να μαθαίνουμε και να βελτιωνόμαστε, αναγνωρίζοντας ότι δεν είναι πάντοτε σαφές ποια γλώσσα ή συμπεριφορά μπορεί να είναι επιβλαβής.

Εάν η χρήση μη σεβαστικής γλώσσας ή συμπεριφοράς συνεχιστεί, ένα μέλος μπορεί να θέσει το ζήτημα στην ημερήσια διάταξη της Κύριας Ομάδας. Σε περίπτωση σύγκρουσης που δεν μπορεί να επιλυθεί σε τακτική συνάντηση, δημιουργείται χώρος για αποκαταστατική συζήτηση, όπου οι συμμετέχουσες οργανώσεις μπορούν να εκφράσουν τις δυσκολίες, να ακούσουν η μία την άλλη και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη, όπως περιγράφεται στο έγγραφο Πλαισίου.

Σε περίπτωση που για οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατό να εκφραστούν ανησυχίες ανοιχτά, τα μέλη ενθαρρύνονται να τις κοινοποιήσουν μέσω του σημείου επαφής για καταγγελίες των Συμμετεχουσών Οργανώσεων:

(DCR: klachten@vluchtelingenwerk.nl)

8. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και ενισχυτική μάθηση

Αξιολογούμε το παρόν σχέδιο συμπερίληψης σε ετήσια βάση, στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης όπως περιγράφεται στο έγγραφο Πλαισίου. Δείκτες για την παρακολούθηση της συμπερίληψης είναι:

- Αριθμός συναντήσεων της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων
- Συμμετοχή των εκπροσώπων της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων στην Κύρια Ομάδα (πρώτη φάση)
- Συμμετοχή οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων στην Κύρια Ομάδα (δεύτερη φάση)
- Γεωγραφική ισορροπία και ισορροπία μεγέθους μεταξύ των Συμμετεχουσών Οργανώσεων
- Ισορροπία φύλου στην Κύρια Ομάδα
- Εφαρμογή του εκ περιτροπής συστήματος προεδρίας των συναντήσεων
- Δείκτες ικανοποίησης από τα έντυπα αξιολόγησης
- Γλωσσική ποικιλομορφία στα εργαλεία και στην επικοινωνία

9. Αναγνώριση και ανάδειξη επιτυχιών

Η αναγνώριση των επιτυχιών και η ανάδειξη των μελών αποτελεί μέρος της αναγνώρισης της ποικιλομορφίας και του πλούτου της κοινότητάς μας. Ως εκ τούτου:

- Αναδεικνύουμε καλές πρακτικές των μελών μας στις εκθέσεις και στις συναντήσεις μας
- Ενισχύουμε τις φωνές των προσφύγων εντός των οργανώσεών μας και στην ΚΑΠ, μεταξύ άλλων μέσω δημιουργίας σελίδας προφίλ της Ομάδας Εστίασης Προσφύγων
- Κλείνουμε τις συναντήσεις μας ευχαριστώντας όλους τους συμμετέχοντες για τον χρόνο που αφιέρωσαν στην ΚΑΠ
- Συνδυάζουμε την εργασία με στιγμές κοινωνικής επαφής όταν συναντιόμαστε δια ζώσης, αναδεικνύοντας την ανθρώπινη διάσταση της αλληλεγγύης
- Επικοινωνούμε με υπερηφάνεια τα επιτεύγματα και τα ορόσημά μας προς τα έξω, δείχνοντας ότι η αλλαγή είναι εφικτή δίνοντας το παράδειγμα

Παράρτημα 3: Παράδειγμα Σχεδίου Βιωσιμότητας Caring to Include

Οι πρόσφυγες σε όλη την Ευρώπη αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες και συχνά σύνθετες προκλήσεις ψυχικής υγείας λόγω του εκτοπισμού, του τραύματος, της αβεβαιότητας και των διαρθρωτικών εμποδίων στις κοινωνίες υποδοχής. Η πίεση στο προσωπικό και στους εθελοντές των οργανώσεων που υποστηρίζουν πρόσφυγες αυξάνεται εξαιτίας εχθρικών περιβαλλόντων, έντονου φόρτου εργασίας και αστάθειας που προκαλείται από περικοπές χρηματοδότησης.

Πολλές οργανώσεις, από μεγάλες ΜΚΟ έως οργανώσεις βάσης με ηγεσία προσφύγων, εργάζονται για την υποστήριξη των προσφύγων, συχνά υπό υψηλή πίεση και με περιορισμένους πόρους. Η Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών αποσκοπεί στη συγκέντρωση αυτών των φορέων για την ανταλλαγή γνώσεων, την ενίσχυση της συνεργασίας και την προώθηση συμπεριληπτικών και πολιτισμικά ανταποκρινόμενων πρακτικών ψυχικής υγείας.

Η βιωσιμότητα της συμμετοχής στην ΚΑΠ, καθώς και η διατήρηση της εστίασης στο θέμα εντός κάθε συμμετέχουσας οργάνωσης, δεν είναι αυτονόητες. Χωρίς συστηματική προσπάθεια για τη διατήρηση των δραστηριοτήτων, η συνεργασία και η ανταλλαγή γνώσεων θα είναι προσωρινές, με κίνδυνο απώλειας πολύτιμων δικτύων και γνώσης. Το παρόν σχέδιο βιωσιμότητας επιδιώκει να διασφαλίσει τη χρηματοοικονομική, λειτουργική και στρατηγική βιωσιμότητα της ΚΑΠ σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, πέρα από την αρχική φάση χρηματοδότησης.

A. Χρηματοοικονομική βιωσιμότητα

Η χρηματοοικονομική σταθερότητα είναι σημαντική για την ΚΑΠ, καθώς αποτελεί τη βάση για τη συνέχεια, την ανάπτυξη και την επίτευξη ουσιαστικού αντίκτυπου. Ο σοβαρότερος κίνδυνος χρηματοοικονομικής αστάθειας είναι η διακοπή της συνέχειας και η σταδιακή απώλεια της συλλογικής γνώσης που η ΚΑΠ έχει δημιουργηθεί για να καλλιεργεί.

Η ΚΑΠ μας βασίζεται στην τακτική αλληλεπίδραση, στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην ανάπτυξη κοινής γνώσης. Η χρηματοοικονομική σταθερότητα διασφαλίζει ότι βασικές λειτουργίες της κοινότητας, όπως η διευκόλυνση, η επικοινωνία, η ανάπτυξη περιεχομένου και ο συντονισμός, διατηρούνται με αξιοπιστία, αντί να εξαρτώνται αποκλειστικά από εθελοντές που ενδέχεται με την πάροδο του χρόνου να εξαντληθούν ή να αποσυρθούν.

Η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα επιτρέπει επίσης στην ΚΑΠ να σχεδιάζει στρατηγικά και να υποστηρίζει τα μέλη της. Με σταθερή χρηματοδότηση, η κοινότητά μας μπορεί να θέτει μακροπρόθεσμους στόχους, να επενδύει σε εργαλεία ή υπηρεσίες υψηλής ποιότητας (όπως μεταφράσεις, ελκυστική επικοινωνία ή εξειδικευμένους εκπαιδευτές) και να ανταποκρίνεται γρήγορα σε αναδυόμενες ανάγκες ή ευκαιρίες.

Για την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας λαμβάνουμε τα ακόλουθα μέτρα:

- Αξιοποιούμε το τελευταίο έτος της αρχικής φάσης χρηματοδότησης, το 2027, για την εξεύρεση συμπληρωματικής χρηματοδότησης που θα διασφαλίσει τη συνέχιση του συντονισμού και των τριμηνιαίων ανταλλαγών γνώσεων
- Προϋπολογίζουμε και συγκεντρώνουμε συνεισφορές σε είδος για δράσεις σχετικές με την ψυχική υγεία και τη διεθνή ανταλλαγή γνώσεων (χρόνος προσωπικού, χώροι, εργαλεία) σε κάθε συμμετέχουσα οργάνωση και τις ενσωματώνουμε στη συμφωνία συνεργασίας για τα νέα μέλη
- Παρουσιάζουμε την ΚΑΠ στις εσωτερικές ομάδες εξεύρεσης πόρων κάθε συμμετέχουσας οργάνωσης και τη λαμβάνουμε υπόψη κατά τη διερεύνηση νέων χρηματοδοτικών ευκαιριών
- Συζητούμε ευκαιρίες χρηματοδότησης και ζητήματα βιωσιμότητας σε ετήσια βάση στο πλαίσιο της ΚΑΠ, με βάση χαρτογράφηση πιθανών πηγών χρηματοδότησης
- Εμπλέκουμε πιθανούς χρηματοδότες προσκαλώντας τους στις δημόσιες εκδηλώσεις μας και δίνοντάς τους ρόλο στο πρόγραμμα
  - Αναδεικνύουμε τα αποτελέσματα και τα εργαλεία μας και τα καθιστούμε ορατά σε πιθανούς δωρητές μέσω των συμμετεχουσών οργανώσεων και της πλατφόρμας της ΚΑΠ στον ιστότοπο του ECRE

Επιλέγουμε συνειδητά να μην εισαγάγουμε συνδρομές συμμετοχής, καθώς αυτό θα δημιουργούσε εμπόδιο συμμετοχής για πολλές οργανώσεις στον τομέα δράσης μας. Σύμφωνα με το σχέδιο συμπερίληψης, προωθούμε την ισότητα και την εκπροσώπηση ως βασικές αξίες.

Η χρηματοοικονομική σταθερότητα δεν αφορά μόνο τους οικονομικούς πόρους. Αφορά τη διασφάλιση ότι η ΚΑΠ μπορεί να παραμείνει πιστή στον σκοπό της, να διατηρήσει την εμπιστοσύνη και να συνεχίσει να προσφέρει αξία με την πάροδο του χρόνου. Μετατρέπει μια πολλά υποσχόμενη πρωτοβουλία σε μια διαρκή και ανθεκτική δύναμη αλλαγής.

B. Λειτουργική βιωσιμότητα

Η λειτουργική σταθερότητα είναι σημαντική για την ΚΑΠ, καθώς δημιουργεί τη δομή, την αξιοπιστία και την εμπιστοσύνη που επιτρέπουν στην κοινότητα να λειτουργεί, να εξελίσσεται και να εξυπηρετεί ουσιαστικά τα μέλη της με την πάροδο του χρόνου.

Οι συμμετέχουσες οργανώσεις είναι όλες οργανώσεις που υποστηρίζουν πρόσφυγες και δραστηριοποιούνται σε εχθρικό περιβάλλον, με προσωπικό που συχνά αντιμετωπίζει τραύμα, επαγγελματική εξουθένωση (burnout), περιορισμένους πόρους, ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες και υψηλό βαθμό εναλλαγής προσωπικού. Σε αυτό το πλαίσιο, η ίδια η ΚΑΠ πρέπει να λειτουργεί ως σταθερό σημείο αναφοράς και ως αξιόπιστος χώρος όπου οι άνθρωποι μπορούν να μαθαίνουν, να αναστοχάζονται και να συνδέονται χωρίς να ανησυχούν ότι

ενδέχεται να διακοπεί αιφνίδια.

Η λειτουργική σταθερότητα παρέχει αυτό το σημείο αναφοράς. Διασφαλίζει ότι υπάρχει συνεπής καθοδήγηση, σαφείς διαδικασίες, αξιόπιστη επικοινωνία και συνέχεια στις σχέσεις και στα έργα που διαμορφώνουν την κοινότητα.

Για την ενίσχυση της λειτουργικής βιωσιμότητας λαμβάνουμε τα ακόλουθα μέτρα:

- Διαθέτουμε σαφώς καθορισμένες διαδικασίες και αρχές, όπως περιγράφονται στο έγγραφο Πλαισίου και στο σχέδιο συμπερίληψης
- Εφαρμόζουμε οριζόντια δομή διακυβέρνησης, εκ περιτροπής προεδρία και αποκεντρωμένη ηγεσία στις ομάδες εργασίας και υποστηρίζουμε ο ένας τον άλλον όπου χρειάζεται ώστε να διασφαλίζεται η λειτουργία της ΚΑΠ
- Δεσμευόμαστε να διοργανώνουμε τακτικά, τουλάχιστον ανά τρίμηνο, ασφαλείς χώρους για αναστοχασμό, ανταλλαγή γνώσεων, ενδυνάμωση και προσωπική ανάπτυξη
- Μοιραζόμαστε τη γνώση μας στις χώρες και στους οργανισμούς μας διοργανώνοντας τουλάχιστον μία εκπαίδευση ετησίως σε εθνικό επίπεδο από κάθε συμμετέχουσα οργάνωση
- Είμαστε ανοιχτοί σχετικά με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε στην εκπλήρωση των προσωπικών μας καθηκόντων στην ΚΑΠ και κινητοποιούμε την αλληλεγγύη και την υποστήριξη μεταξύ ομοτίμων όταν χρειάζεται
- Διαθέτουμε κοινόχρηστο φάκελο για όλα τα σχετικά έγγραφα και τα παραδοτέα της ΚΠ
- Προγραμματίζουμε τις συναντήσεις σε χρονικές στιγμές που εξυπηρετούν την πλειονότητα των μελών και εγκαίρως, ώστε όλοι να γνωρίζουν τι να αναμένουν

Η λειτουργική σταθερότητα είναι αυτή που καθιστά την ΚΑΠ μια ανθεκτική πλατφόρμα ικανή να υποστηρίξει την αλληλεγγύη, να προσαρμόζεται στις αλλαγές και να συμβάλλει ουσιαστικά και μακροπρόθεσμα στη βελτίωση της ψυχικής υγείας των προσφύγων και όσων τους υποστηρίζουν.

C. Στρατηγική βιωσιμότητα

Η στρατηγική σταθερότητα διασφαλίζει ότι η ΚΑΠ δεν είναι απλώς ενεργή, αλλά λειτουργεί με πρόθεση, επιδιώκοντας σαφείς, μακροπρόθεσμους στόχους, αντί να ανταποκρίνεται μόνο σε βραχυπρόθεσμες ανάγκες ή εξωτερικές πιέσεις.

Η σαφήνεια αυτή επιτρέπει στις συμμετέχουσες οργανώσεις να παραμένουν προσανατολισμένες και ευθυγραμμισμένες, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη και το αίσθημα

κατεύθυνσης σε μεταβαλλόμενες συνθήκες. Δημιουργεί έναν χώρο όπου οι άνθρωποι γνωρίζουν ότι οι προσπάθειές τους έχουν σημασία και αποτελούν μέρος ενός ουσιαστικού κοινού εγχειρήματος.

Η στρατηγική σταθερότητα στέλνει το μήνυμα ότι πρόκειται για μια κοινότητα που γνωρίζει πού κατευθύνεται. Ενισχύει επίσης την εξωτερική αξιοπιστία. Οι χρηματοδότες, οι εταίροι και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι φορείς είναι πολύ πιθανότερο να συνεργαστούν και να υποστηρίξουν μια ΚΑΠ που επιδεικνύει σαφές όραμα, αποδεδειγμένο ιστορικό αξιόπιστης δράσης και τεκμηριωμένη προσέγγιση ως προς τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο.

Για την ενίσχυση της στρατηγικής βιωσιμότητας λαμβάνουμε τα ακόλουθα μέτρα:

- Έχουμε καθορίσει την αποστολή και τους στόχους μας στο έγγραφο Πλαισίου. Οι προτεραιότητες και οι δραστηριότητες θα επανεξετάζονται ετησίως ώστε να διασφαλίζεται η ευθυγράμμιση τους με αυτούς
- Τα νέα μέλη θα υπογράφουν συμφωνία συνεργασίας που θα περιλαμβάνει την αποστολή και τους στόχους αυτούς, καθώς και τη δέσμευση για τη βιωσιμότητα της ΚΑΠ
- Εφαρμόζουμε εκ περιτροπής ηγετικούς ρόλους ώστε να διασφαλίζεται η κοινή ευθύνη για την υλοποίηση της στρατηγικής πορείας
- Συνδέουμε την ΚΑΠ με το ECRE και άλλες υφιστάμενες και καθιερωμένες ευρωπαϊκές και εθνικές πρωτοβουλίες στον τομέα της υποστήριξης προσφύγων και/ή της ψυχικής υγείας
- Διασφαλίζουμε ότι οι συμμετέχουσες οργανώσεις αποκομίζουν απτή αξία από τη συμμετοχή τους: πρόσβαση σε εργαλεία, υποστήριξη μεταξύ ομοτίμων, έρευνα και κοινές δράσεις συνηγορίας
- Διατηρούμε τακτικά κανάλια επικοινωνίας μέσω τουλάχιστον τριμηνιαίων διαδικτυακών συναντήσεων, ώστε να διατηρείται η δέσμευση στις στρατηγικές προτεραιότητες
- Καταγράφουμε και κοινοποιούμε ιστορίες αντίκτυπου ή αποτελέσματα που αναδεικνύουν τη συμβολή της ΚΑΠ στην επίτευξη της αποστολής και των στόχων μας
- Προωθούμε την παραγωγή κοινών γνωσιακών παραδοτέων, όπως εργαλειοθήκες, κατευθυντήριες οδηγίες ή ενημερωτικά σημειώματα πολιτικής (policy briefs), ενισχύοντας την προβολή και την αξιοπιστία της ΚΑΠ

Συνοπτικά, η στρατηγική σταθερότητα δεν σημαίνει ακαμψία. Σημαίνει προσήλωση σε έναν κοινό σκοπό, ώστε η μάθηση, η καινοτομία και η συνεργασία να μπορούν να αναπτύσσονται

διαχρονικά. Για την Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών μας, που δεσμεύεται για ουσιαστική αλλαγή στον πραγματικό κόσμο, δεν αποτελεί πολυτέλεια αλλά αναγκαιότητα.

Βιωσιμότητα και συμπερίληψη

Για την ΚΑΠ μας, η βιωσιμότητα και η συμπερίληψη είναι αλληλένδετοι και αμοιβαία ενισχυόμενοι στόχοι. Για τον λόγο αυτό, το παρόν σχέδιο βιωσιμότητας συνδέεται με το σχέδιο συμπερίληψης, το οποίο αποτελεί ένα από τα βασικά δομικά στοιχεία της ΚΑΠ.

Η συμπερίληψη διασφαλίζει ότι η ΚΑΠ αντανακλά τις διαφορετικές πραγματικότητες, ανάγκες και δυνατότητες όσων εργάζονται σε οργανώσεις υποστήριξης προσφύγων και εξυπηρετούνται από αυτές στο πλαίσιο της ΚΑΠ. Μια συμπεριληπτική ΚΑΠ δεν είναι απλώς ποικιλόμορφη δημιουργεί ενεργά χώρο για υποεκπροσωπούμενες φωνές και ιδιαίτερα για άτομα με βιωμένη εμπειρία προσφυγιάς.

Η βιωσιμότητα, από την άλλη πλευρά, παρέχει τη σταθερή βάση που είναι απαραίτητη ώστε η συμπερίληψη να είναι ουσιαστική και διαρκής. Μέσω σταθερού συντονισμού, προβλέψιμων πόρων και μακροπρόθεσμων συνεργασιών, οι συμπεριληπτικές πρακτικές μας θα ενισχυθούν περαιτέρω.

Εναλλακτικό σχέδιο: CoP light

Στο παρόν έγγραφο παρουσιάσαμε τη φιλοδοξία μας. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζουμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο εργαζόμαστε, το οποίο χαρακτηρίζεται από περιορισμό του χώρου δράσης της κοινωνίας των πολιτών, περικοπές χρηματοδότησης και αυξημένες πιέσεις στις οργανώσεις μας. Για τον λόγο αυτό, διαθέτουμε επίσης ένα εναλλακτικό σχέδιο, σε περίπτωση που δεν εξασφαλιστεί χρηματοδότηση μετά τη λήξη του έργου Erasmus+ που κατέστησε δυνατή τη δημιουργία της ΚΑΠ. Σε αυτή την περίπτωση, θα συνεχίσουμε να λειτουργούμε με τη μορφή «CoP light», με βάση τα ακόλουθα μέτρα:

1. Χρηματοδοτικά μέτρα

- Μη επιβολή συνδρομών συμμετοχής, ώστε να διασφαλίζεται η συμπερίληψη
- Αξιοποίηση συνεισφορών σε είδος (χρόνος προσωπικού, χώροι, εργαλεία) από τις συμμετέχουσες οργανώσεις
- Ενσωμάτωση δραστηριοτήτων της ΚΑΠ σε υφιστάμενα προγράμματα των οργανώσεων, όπου είναι δυνατό

2. Λειτουργικά μέτρα

- Διατήρηση οριζόντιας δομής "διακυβέρνησης"/governance και εκ περιτροπής

ηγετικών ρόλων για την κατανομή του φόρτου εργασίας

- Συνέχιση τριμηνιαίων διαδικτυακών ανταλλαγών γνώσεων με χρήση δωρεάν ψηφιακών εργαλείων
- Διάδοση των γνωσιακών παραδοτέων μέσω πλατφορμών ανοικτής πρόσβασης (κοινόχρηστος φάκελος, σε περίπτωση που η χρήση της ιστοσελίδας του ECRE δεν είναι πλέον οικονομικά εφικτή)
- Κάθε οργάνωση υλοποιεί τουλάχιστον μία εκπαίδευση ετησίως σε εθνικό επίπεδο

3. Στρατηγικά μέτρα

- Σύνδεση των δραστηριοτήτων με την αποστολή και τους στόχους που έχουν συμφωνηθεί στο έγγραφο Πλαισίου
- Διατήρηση της ευθυγράμμισης με το ECRE και άλλες ευρωπαϊκές/εθνικές πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση προβολής και συνάφειας
- Παραγωγή ελαφρύτερων κοινών παραδοτέων (π.χ. σύντομες κατευθυντήριες οδηγίες, μελέτες περίπτωσης) για τη διατήρηση της δυναμικής
- Καταγραφή και κοινοποίηση ιστοριών αντίκτυπου για τη διατήρηση του κινήτρου και της αξιοπιστίας

4. Ένταξη

- Προτεραιότητα στη συμμετοχή οργανώσεων με ηγεσία προσφύγων και οργανώσεων βάσης
  - Διασφάλιση χώρου για φωνές με βιωμένη εμπειρία μέσω ευκαιριών διευκόλυνσης και ανάληψης ηγετικών ρόλων

5. Παρακολούθηση

- Διενέργεια ετήσιας αυτοαξιολόγησης για την προσαρμογή των δραστηριοτήτων στις ανάγκες και τις δυνατότητες των μελών

Συμπέρασμα, παρακολούθηση και αξιολόγηση

Μια βιώσιμη Κοινότητα Ανταλλαγής Πρακτικών δεν στηρίζεται μόνο στη χρηματοδότηση. Ανήκει στις συμμετέχουσες οργανώσεις, είναι ανθεκτική ως προς τη λειτουργία της και αναγνωρίζεται ως βασικός φορέας στη διαμόρφωση ανθεκτικής υποστήριξης προς τους

πρόσφυγες στην Ευρώπη.

Το παρόν σχέδιο παρέχει τη βάση ώστε μια τέτοια ΚΑΠ να ενισχύσει τη νομιμοποίησή της, τις δυνατότητές της και την εμβέλειά της, επιτρέποντας στις οργανώσεις πρώτης γραμμής να υποστηρίξουν η μία την άλλη και να ενισχύουν τη συλλογική τους φωνή.

Για να προσαρμοζόμαστε στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, παραμένοντας ταυτόχρονα προσηλωμένοι στην αποστολή και στους στόχους της ΚΑΠ, θα αξιολογούμε τη λειτουργία της σε ετήσια βάση. Σε περίπτωση έλλειψης χρηματοδότησης, θα συνεχίσουμε τη λειτουργία μας με τη μορφή «CoP light».

Με τον τρόπο αυτό αξιολογούμε τη συνάφεια των δράσεών μας, τις ανάγκες των μελών και διασφαλίζουμε ότι οι δραστηριότητές μας υπηρετούν την αποστολή μας. Μαζί ενισχύουμε την υποστήριξη προς τους πρόσφυγες με προσέγγιση βασισμένη στην επίγνωση του τραύματος, καθώς και την ψυχική υγεία του προσωπικού και των εθελοντών που εργάζονται σε οργανώσεις υποστήριξης προσφύγων.